

МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ ЎНІВЕРСІТЭТ
ФАКУЛЬТЭТ ЖУРНАЛІСТЫКІ
Кафедра медыялінгвістыкі і рэдагавання

ШЫШЛОЎСКІ
Алег Ігаравіч

ЖАНР ІНТЭРВ'Ю Ў ДЫЯХРАНІІ

Дыпломная праца

Навуковы кіраўнік:
доктар філалагічных навук
прафесар В. І. Іўчанкаў

Дапушчаны да абароны

«___» _____ 2022 г.

Загадчык кафедры медыялінгвістыкі і рэдагавання,
доктар філалагічных навук, прафесар В. І. Іўчанкаў

Мінск, 2022

ЗМЕСТ

РЭФЕРАТ	3
РЕФЕРАТ	4
ABSTRACT	5
УВОДЗІНЫ	6
ГЛАВА 1 ІНТЭРВ'Ю Ў ДЫЯХРАНІ І СІНХРАНІ: ЭВАЛЮЦЫЯ ЖАНРУ	9
1.1. Анталагічная характарыстыка інтэрв'ю як жанру.....	9
1.2. Эвалюцыя жанру інтэрв'ю: гістарычная зменлівасць і сацыяльная абумоўленасць.....	14
1.3. Інтэрв'ю на сучасным этапе: сінкрэтызм жанру і спецыфіка функцыянавання.....	18
ГЛАВА 2 ГІСТАРЫЧНАЯ АБУМОЎЛЕНАСЦЬ МАДЭЛІ ІНТЭРВ'Ю ВЫДААННЯЎ «ЗВЯЗДА» І «ЧЫРВОНАЯ ЗМЕНА» Ў XX СТ	26
2.1. Функцыянальная спецыфіка інтэрв'ю газеты «Звязда».....	26
2.2. Жанравыя асаблівасці тэкстаў інтэрв'ю газеты «Чырвоная змена» ў кантэксце савецкіх традыцый.....	39
ГЛАВА 3 ФУНКЦЫЯНАВАННЕ ІНТЭРВ'Ю НА СУЧАСНЫМ ЭТАПЕ	47
3.1. Функцыянальная характарыстыка інтэрв'ю газеты «Звязда» ва ўмовах трансфармацыі сучаснай медыяпрасторы.....	47
3.2. Інтэрв'ю выдання «Чырвоная змена»: медыявытворчасць у эпоху дыгіталізацыі.....	56
ЗАКЛЮЧЭННЕ	63
СПІС ВЫКАРЫСТАНЫХ КРЫНІЦ	66

РЭФЕРАТ

Аб'ём дыпломнай працы – 68 старонак. Дыпломнае даследаванне складаецца з уводзін, трох глаў, заключэння і спіса выкарыстанай літаратуры (37 пунктаў).

Ключавыя словы: ІНТЭРВ'Ю, «ЗВЯЗДА», «ЧЫРВОНАЯ ЗМЕНА», ДЫЯХРАНІЯ І СІНХРАНІЯ, ЭВАЛЮЦЫЯ ІНТЭРВ'Ю, ІНТЭРВ'ЮЯВАНЫ, ІНТЭРВ'ЮЕР.

Аб'ект даследавання: інтэрв'ю як жанр журналістыкі.

Прадмет даследавання: эвалюцыя жанру інтэрв'ю ў дыяхраніі.

Мэта дыпломнага праекта – паказаць гістарычны працэс развіцця інтэрв'ю, зрабіць параўнальны аналіз інтэрв'ю сродкаў масавай інфармацыі савецкіх часоў і сучаснасці, выявіць спецыфіку іх лінгвастылістычнай арганізацыі.

У дыпломнай працы выкарыстоўваліся наступныя **метады:** семантыка-стылістычны, дыяхраніі і сінхраніі, дэскрыптыўны, дыкурснага аналізу, кантэнт-аналізу, а таксама прымяняліся прыёмы статыстычнага і частотнага аналізу.

У працы даследаваны гістарычны працэс эвалюцыі жанру інтэрв'ю ў газетах «Звязда» і «Чырвоная змена» савецкіх часоў і сучаснасці, выяўлена спецыфіка іх жанравай і лінгвастылістычнай арганізацыі.

Вынікі даследавання практыкаарыентаваныя і могуць выкарыстоўвацца для павышэння эфектыўнасці працы з тэкстам інтэрв'ю ў вучэбным працэсе на факультэце журналістыкі БДУ. Распрацоўкі даследавання будуць карыснымі для журналістаў-практыкаў і рэдактараў. Работа выканана самастойна. Матэрыялы і вынікі дыпломнай працы дакладныя.

РЕФЕРАТ

Объем дипломной работы – 68 страниц. Дипломное исследование включает введение, три главы, заключение и список литературы (37 наименований).

Ключевые слова: ИНТЕРВЬЮ, «ЗВЯЗДА», «ЧЫРВОНАЯ ЗМЕНА», ИНТЕРВЬЮ В ДИАХРОНИИ, ЭВОЛЮЦИЯ ИНТЕРВЬЮ, ИНТЕРВЬЮИРУЕМЫЙ, ИНТЕРВЬЮЕР.

Объект исследования: интервью как жанр журналистики.

Предмет исследования: эволюция жанра интервью в диахронии.

Цель дипломного проекта – показать исторический процесс развития интервью, провести сравнительный анализ интервью средств массовой информации советского времени и современности, выявить специфику их жанровой языковой и стилистической организации.

В дипломной работе использованы следующие **методы:** семантико-стилистический, диахронический и синхронный, описательный, дискурс-анализ, контент-анализ, а также методы статистического и частотного анализа.

Впервые в работе исследовался исторический процесс развития интервью в газетах «Звезда» и «Чырвоная змена» советского времени и современности, выявлена специфика их жанровой и лингво-стилистической организации.

Результаты исследования носят практико-ориентированный характер: их можно использовать для повышения эффективности работы с текстом интервью в учебном процессе на факультете журналистики БГУ. Исследование будет полезно практикующим журналистам и редакторам. Работа выполнена самостоятельно. Материалы и результаты дипломной работы достоверны.

ABSTRACT

The volume of the thesis is 68 pages. The graduation project consists of introduction, four chapters, a conclusion, a list of references (43 punctures).

Keywords: INTERVIEW, «ZVYAZDA», «CHYRVONAYA ZMENA», INTERVIEW IN DIACRONY, EVOLUTION OF THE INTERVIEW, RESPONDENT, INTERVIEWER.

Object of research: interview as a genre of journalism.

Subject of research: evolution of the interview genre in diachrony.

The purpose of the graduation project – show the historical process of development of the interview, conduct a comparative analysis of the interviews of the mass media of the Soviet era and the present, identify the specifics of their genre, language and stylistic organization.

In research we used the following **methods:** semantic-stylistic, diachronic and synchronic, descriptive, discourse analysis, content analysis, as well as methods of statistical and frequency analysis.

For the first time in the work, the historical process of the development of interviews in the newspapers «Zvyazda» and «Chyrvonaya zmena» of the Soviet era and the present was studied, the specifics of their genre and linguo-stylistic organization were revealed.

The results of the study are practice-oriented: they can be used to improve the efficiency of working with the interview text in the educational process at the Faculty of Journalism of the Belarusian State University. The study will be useful for practicing journalists and editors. The work was done independently. The materials and results of the thesis work are reliable.

УВОДЗІНЫ

Сённяшні свет можна назваць імклівым і непрадбачаным, ён змяняецца на вачах і гэтыя глабальныя працэсы закранаюць усе сферы жыцця чалавека, у тым ліку і журналістыку. Жыццё ў інфармацыйным грамадстве і шырокі доступ да каналаў інфармацыі кардынальна змяняюць лад жыцця чалавека, у гэтых умовах журналістыка проста абавязана адаптавацца да новых метадаў і тэндэнцый. Падыходы да стварэння кантэнтну эвалюцыянуюць, але мусім адзначыць, што цікавасць аўдыторыі да некаторых класічных жанраў журналістыкі не знікае, а наадварот павялічваецца. Сёння адным з такіх запатрабаваных жанраў з'яўляецца інтэрв'ю.

Сярод разнастайнага шэрагу жанраў у сучасных сродках масавай інфармацыі асаблівую цікавасць і ўвагу ў рэцыпіента выклікае менавіта інтэрв'ю. Гэта звязана з тым, што жанр па сутнасці ёсць з'ява сацыяльнай значнасці. Атрыманыя падчас інтэрв'ю звесткі выкарыстоўваюцца не толькі для задавальнення цікаўнасці ўдзельнікаў гутаркі або дзеля асабістых ці прафесійных мэт. Асноўная асаблівасць працэсу зносін падчас інтэрв'ю заключаецца ў тым, што журналіст і яго партнёр (інтэрв'юяваны) удзельнічаюць у абмене інфармацыяй дзеля насычэння звесткамі галоўнага ўдзельніка камунікацыі – аўдыторыі.

Навукоўцы адносяць інтэрв'ю да групы інфармацыйных жанраў. Яно ўяўляе сабой грамадскі інтарэс да адказаў канкрэтнай асобы або групы асоб на пытанні журналіста. Але разам з тым варта адзначыць і тое, што інтэрв'ю з'яўляецца не толькі жанрам, але і метадам атрымання інфармацыі для іншых матэрыялаў. Метад інтэрв'ю, які спалучае ў сабе апытанне і назіранне, з'яўляецца ўнікальным метадам даследавання ў сацыяльным пазнанні канкрэтнай асобы.

У наш час інтэрв'ю, як і журналістыка ў цэлым, развіваецца вельмі хуткімі тэмпамі. Жанр усё часцей пераходзіць на нестандартныя пляцоўкі транслявання, распрацоўваюцца новыя метады, змяняецца фармат. Такая імклівая трансфармацыя адбываецца праз значны інтарэс да гэтага жанру з боку грамадства. Але ж для большага разумення метадалогіі інтэрв'ю, неабходна адсачыць працэс развіцця гэтага жанру, азнаёміцца з яго асаблівасцямі мінулых часоў. Асэнсаваўшы атрыманы досвед папярэднікаў мы можам прасачыць эвалюцыю прыёмаў і метадаў, якімі карыстаюцца пры стварэнні інтэрв'ю і прымяніць іх на практыцы.

Аktуальнасць даследавання звязана з запатрабаванасцю інтэрв'ю ў сучасных СМІ. Для таго каб асэнсаваць усе асаблівасці жанру, трэба прымаць

пад увагу прыёмы і метады, якімі карысталіся журналісты мінулага і якія актуалізаваны сёння.

Аб'ектам дыпломнай працы з'яўляецца інтэрв'ю як жанр журналістыкі. **Прадметам** – эвалюцыя жанру інтэрв'ю ў дыяхраніі. Матэрыял даследавання ахоплівае храналагічныя рамкі ХХ і пачатку ХХІ стагоддзяў, даследаванне базуецца на медыятэкстах выданняў «Звязда» і «Чырвоная змена». У якасці метадаў даследавання былі выкарыстаны семантыка-стылістычны, дыяхраніі і сінхраніі, дэскрыптыўны, дыскурсны аналіз, кантэнт-аналіз, а таксама прымяняліся прыёмы статыстычнага і частотнага аналізу.

Мэта дыпломнай працы паказаць гістарычны працэс развіцця інтэрв'ю, зрабіць параўнальны аналіз інтэрв'ю сродкаў масавай інфармацыі савецкіх часоў і сучаснасці, выявіць спецыфіку іх жанравай і лінгвастылістычнай арганізацыі.

Для рэалізацыі пастаўленай мэты вырашаюцца наступныя задачы:

- ✓ ахарактарызаваць інтэрв'ю ў дыяхраніі і сінхраніі, паказаць эвалюцыйныя зрухі ў яго арганізацыі;
- ✓ выявіць анталагічныя прыметы інтэрв'ю як жанру;
- ✓ вызначыць спецыфіку функцыянавання інтэрв'ю на сучасным этапе паводле жанравага сінкрэтызму;
- ✓ паказаць гістарычную абумоўленасць мадэлі інтэрв'ю выданняў «Звязда» і «Чырвоная змена» ў ХХ;
- ✓ устанавіць функцыянальную спецыфіку інтэрв'ю савецкіх часоў газеты «Звязда»;
- ✓ апісаць жанравыя асаблівасці тэкстаў інтэрв'ю газеты «Чырвоная змена» ў кантэксце савецкіх традыцый;
- ✓ даць функцыянальную характарыстыку інтэрв'ю выданняў «Звязда» і «Чырвоная змена» на сучасным этапе;
- ✓ раскрыць спецыфіку арганізацыі інтэрв'ю газеты «Звязда» ва ўмовах трансфармацыі сучаснай медыяпрасторы;
- ✓ прааналізаваць інтэрв'ю выдання «Чырвоная змена» з гледжання выклікаў лічбавай генерацыі.

Метадалагічнай базай даследавання сталі навуковыя працы айчынных і замежных даследчыкаў М. Я. Цікоцкага «Стылістыка публіцыстычных жанраў», «Сугучнасць слоў жывых...», Б. В. Стральцова «Метад і жанр. Асновы творчага майстэрства журналіста», «Асноўныя творчыя метады ў журналістыцы», М. М. Кіма, А. В. Калеснічэнкі, А. А. Тэртыхнага, Р. У. Кузняцова, М. М. Лукіной і іншых.

Структура. Дыпломная праца складаецца з уводзін, трох глаў, высноў і спіса выкарыстанай літаратуры, агульны аб'ём даследавання – 68 старонак.

ГЛАВА 1

ІНТЭРВ'Ю Ў ДЫЯХРАНІ І СІНХРАНІ: ЭВАЛЮЦЫЯ ЖАНРУ

Інтэрв'ю з'яўляецца найбольш распаўсюджаным метадам атрымання інфармацыі. Выклад звестак, меркаванняў, каментарыяў вядзецца ад імя інтэрв'юяванага, а не ад імя журналіста, у чым раскрываецца дыялагічная прырода інтэрв'ю. Звычайна да інтэрв'ю звяртаюцца ў тых выпадках, калі аўдыторыі важныя словы канкрэтнай, значнай для яе персоны. Пытанне афармлення інтэрв'ю як жанру журналістыкі мае сваю гісторыю. Перш за ўсё гэта тычыцца перадумоў стварэння жанру, яго эвалюцыі ў творчай дзейнасці журналіста, пытанняў кампазіцыі, структуры, мэт, відаў і спецыфікі вядзення дыялогу ў інтэрв'ю.

1.1. Анталагічная характарыстыка інтэрв'ю як жанру

Сёння без сумненняў можна канстатаваць, што жанр інтэрв'ю мае вядучую ролю ў СМІ ды і ўвогуле ва ўсёй медыяпрасторы. Ён паўсюдна сустракаецца ў перыядычных і інтэрнэт-выданнях, на радыё, а таксама тэлебачанні. Безумоўна, жанру інтэрв'ю ў навуковым асяроддзі надаецца шмат увагі. Варта адзначыць, што кожны даследчык імкнецца разглядаць з'яву з розных бакоў. Менавіта таму інтэрв'ю як журналісцкі жанр, мае такі шырокі спектр асаблівасцей, мэт, пабудовы тэксту, структуры матэрыялу і г.д. Але ж таксама важным ёсць разуменне эвалюцыі інтэрв'ю не толькі з жанравага але і з грамадскага гледжання.

Акрамя жанравай спецыфікі, мусім памятаць аб тым, што інтэрв'ю – гэта адзін з самых запатрабаваных спосабаў збору інфармацыі. Акрамя таго, інтэрв'ю з'яўляецца папулярным метадам падачы інфармацыі ў журналістаў. Метад добра падыходзіць для апісання падзеі ці партрэта асобы праз прамы каментар. За працяглы перыяд развіцця інтэрв'ю як жанр зведала шэраг стылістычных, тыпалагічных і функцыянальных змен. Абумоўлена гэта фактам сацыяльнай трансфармацыі ў пэўных часавых прамежках. Таму для глыбейшага разумення развіцця жанру інтэрв'ю неабходна разгледзець усе яго асаблівасці на кожным этапе.

Інтэрв'ю (паходзіць ад англ. interview – гутарка, сустрэча) – гэта публіцыстычны жанр, галоўнай асаблівасцю якога з'яўляецца форма атрымання інфармацыі. Часта гэта адрэдагаваная гутарка журналіста на актуальныя тэмы з рознымі людзьмі. Хутчэй за ўсё інтэрв'юяваны – гэта

чалавек, чья думка ўяўляецца важнай для шырокай аўдыторыі. Як правіла, інтэрв'ю ў перыядычных выданнях уяўляе сабой дыялог: пытанні журналіста і адказы інтэрв'юванага. Згодна з некаторымі даследаваннямі, інтэрв'ю з'яўляецца адасобленым, унікальным жанрам, таму што спалучае ў сабе шматлікія асаблівасці іншых жанраў. Асноўнымі функцыямі інтэрв'ю можна лічыць інфармацыйную (функцыя паведамлення) і эмацыйную (функцыя ўздзеяння).

У выніку разгляду асаблівасцей жанру інтэрв'ю М. С. Чарапахай падкрэслівае наступнае: «інтэрв'ю – міжвідавы жанр, значэнне якога вызначаецца асвятленнем грамадска важнай тэмы на аснове гутаркі журналіста з аўтарытэтнай асобай» [29, с. 34].

Многія даследчыкі адносяць жанр інтэрв'ю да інфармацыйнага віда. А. А. Тэртыхны разглядае два віды інтэрв'ю: інфармацыйнае і аналітычнае. Л. А. Кройчык лічыць, што «ў сучасных СМІ паняцце «жанр» выцесненае паняццем «тэкст» і адносіць інтэрв'ю да апэратыўна-доследнай групы тэкстаў. Найважнейшай жанраваўтваральнай прыкметай інтэрв'ю з'яўляецца суб'ектывізацыя аповеду. У аснове тэксту ляжыць выказванне суразмоўцы – яго жывое маўленне, якое адлюстроўвае асаблівасці мыслення інтэрв'юванага [10, с. 63]. Выказванне можа быць вызначана як апэратыўнае асвятленне падзей, што адбыліся. Падобны падыход – гэта экспрэс-інтэрв'ю, або мікраінтэрв'ю. Таксама чытачу можа быць прадстаўлена інтэрв'ю ў якасці маналогу. Пры гэтым суразмоўцу задаецца загадзя вядомае пытанне, на якое ён і дае адказ у разгорнутай форме. Класічны выгляд інтэрв'ю – гэта раўнапраўная дыялагічная размова з наяўнасцю выразна абумоўленых роляў: інтэрв'юера і інтэрв'юванага. Пры гэтым абавязковай умовай з'яўляецца ўскоснае або прамое дачыненне інтэрв'юванага да тэмы, якая будзе абмяркоўвацца. Прадметам інтэрв'ю можа выступаць любая актуальная падзея розных напрамкаў (сацыяльная, эканамічная, палітычная і г.д.). Інтэрв'ю можна разглядаць і як інфармацыйны, і як аналітычны жанр. Аднак разам з тым інтэрв'ю з'яўляецца канкрэтным і папулярным жанрам журналістыкі.

Запатрабаванасць інтэрв'ю звязана з тым, што яно з'яўляецца стрыжнёвым матэрыялам газетнага нумара. З аднаго боку, інтэрв'ю выступае як самастойная форма выкладу матэрыялу ў журналістыцы, з іншага – атрыманая інфармацыя можа быць выкарыстана ў навінах, паведамленнях, рэпартажах або каментарых. Мэтанакіраваная дыялагавая форма атрымання інфармацыі абумоўлена неабходнасцю атрымання ад інтэрв'юванага максімальнай колькасці звестак. Галоўны абавязковы прынцып усіх інтэрв'ю: «галоўная дзеючая асоба – інтэрв'юваны. Яго выказванні – найважнейшы складнік інтэрв'ю. Інтэрв'юер бярэ на сябе ролю прадстаўніка

аўдыторыі. Яго пытанні лаканічныя, простыя і заўсёды служаць выключна мэце інтэрв'ю. Інтэрв'юер захоўвае нейтральнасць і нейтралізуе магчымыя эмоцыі са свайго боку. Яго ўласнае меркаванне ў інтэрв'ю выяўляцца не павінна» [24, с. 17]. Так характарызуецца інтэрв'ю ў дапаможніку для радыёжурналістаў Петэра Хюлена і Торстэна Карга.

«У аснове журналісцкай дзейнасці ляжыць камунікатыўная дзейнасць, якая ажыццяўляецца ў форме дыялогу і маналогу. Калі казаць пра вытокі жанру інтэрв'ю, то трэба спачатку разгледзець уласна форму дыялогу, што ляжыць у яго аснове. Дыялог разглядаецца сучаснымі даследчыкамі ў шырокім і вузкім разуменні. У шырокім разуменні дыялог – гэта канкрэтнае ўвасабленне мовы, сфера праявы маўленчай дзейнасці чалавека, сама форма існавання мовы, і нарэшце, форма маўленчых зносін. Вузкае разуменне дыялогу звязана з непасрэднымі маўленчымі зносінамі дзвюх ці больш асоб у канкрэтнай сітуацыі. Дыялог (ад грэч. «dialogos» – размова, гутарка) – працэс моўных зносін паміж двума або больш асобамі, «разнавіднасць (тып) гаворкі, пры якой адбываецца абмен узаемаабумоўленымі выказваннямі-рэплікамі (пры зрокавым і слыхавым) успрымання суразмоўцы)» [14, с. 356]. Як можна заўважыць, інтэрв'ю – гэта гутарка, але і дыялог – таксама. «Інтэрв'ю ўзнікла менавіта са звычайнага дыялогу. Дыялагічнасць найбольш яскрава выяўляецца ў зносінах. Значыць, інтэрв'ю выйшла з чалавечых зносін. Яно не было звязана ні з палітыкай (як памфлет – які ставіў за мэту ўтоенае высмейванне палітычнага рэжыму або асобных асоб), ні з «фармаваннем густу публікі», як напрыклад рэцэнзія. Жанр інтэрв'ю ўтварыўся цалкам натуральна з дыялогу і патрэбы збіраць і перадаваць інфармацыю» [41]. Дыялог у практычным плане часта разглядаецца ў значэнні «размова». Калі звяртацца да антычных вытокаў, можна заўважыць, што практычна ўсе працы часоў Платона маюць наступныя назвы: «Дыялогі», «Размовы». Жанравая спецыфіка не адыгрывае ролі ў вызначэнні адрозненняў паміж працамі філосафа. Аднак у даследаваннях сучасных вучоных падобная розніца становіцца больш прыкметнай. Дыялог валодае наступнымі асаблівасцямі:

1. Жанр грунтуецца на прымяненні формы дыялогу, радзей выкарыстоўваецца пераход ад маналогу да дыялогу;
2. Дыялог у гэтым жанры не толькі спосаб атрымання інфармацыі, але і метад разняволення суразмоўцы для больш поўнага і глыбокага разумення тэмы пасродкам разумення пазіцыі інтэрв'юяванага;
3. У дыялогу неабходны ўдзел дзвюх асоб.

Дыялагічная форма атрымання інфармацыі ў інтэрв'ю павінна грунтавацца на высокім даверы суразмоўцаў. Як правіла, інтэрв'юер

дамагаецца падобнага з дапамогай раўнапраўя ўдзельнікаў размовы, шчырых узаемаадносін.

Спецыфіка размовы, у сваю чаргу, заключаецца ў наступным:

1. «Жанр здольны мець двухскладовую, аднаскладовую і змешаную структуры;

2. Размова можа або не мець ніякай пэўнай мэты, або мець імгненную і арыентавацца на міжасобасныя зносіны. Адгэтуль такая ўласцівасць гутаркі: ён можа перарывацца і аднаўляцца без адмысловых наступстваў, складацца з мінімальнай колькасці нявызначана-асабістых і бяззлучнікавых прапаноў, усклікаў, рэплік нават не злучаных адзін з адным па сэнсе;

3. У размове могуць удзельнічаць (у тым ліку і пасіўна) неабмежаваная колькасць партнёраў» [38].

Такім чынам, «калі колькасць удзельнікаў размовы абмежавана дзвюма асобамі, партнёры актыўна ўдзельнічаюць у зносінах і выдатна разумеюць адзін аднаго, то размова можа набліжацца да дыялогу. Таму на практыцы паняцці «дыялог» і «размова» часта змешваюцца» [33, с. 35-34]. Дыялог многімі даследчыкамі трактуецца як пэўны тып маўлення, які грунтуецца на зносінах у форме рэплік. Пры гэтым на лінгвістычныя характарыстыкі тэксту ўплывае ўспрыманне суразмоўцам самой размовы.

Акрамя таго, дыялог можна разглядаць як твор прамоўніцкага мастацтва, створаны ў суаўтарстве двух суразмоўцаў. Улічваючы тое, што семантыка і асноўная думка твора падзеленыя паміж яго ўдзельнікамі, то такая форма атрымання інфармацыі ўяўляе сабой цэласную структуру з асобных выказванняў. Пры гэтым усе словы і фразы, якія прагучалі падчас дыялогу, уплываюць на яго вынік. У сувязі з гэтым дыялагічную форму зносін варта разглядаць як спецыфічны сумесны твор.

Даследуючы дыялагічную форму зносін, сучасныя навукоўцы вызначаюць яе як «кодэкс узаемаадносін» інтэрв'юера і інтэрв'юяванага. Пры гэтым яны адзначаюць, што кодэкс уключае ў сябе тры пастулаты: супрацоўніцтва, даверныя ўзаемаадносін і залежнасць паміж суразмоўцамі. Зыходзячы з гэтага, усе віды інтэрв'ю разглядаюцца з гледжання раўнапраўнага дыялогу. Аднак Т. Г. Вінакур, выкарыстоўваючы тэрміны «дыялог роўных» і «дыялог няроўных», мае на ўвазе «прафесіяналаў-журналістаў» і «непрафесіяналаў» – людзей іншых прафесій. «Дыялог няроўных – тэлевізійнага інтэрв'юера, у якога добрая тэлевізійная дыкцыя і інтэрв'юяванага, які не мае прафесійных навыкаў красамоўства» [2, с. 25].

Функцыянаванне дыялогу характарызуецца не толькі існаваннем у межах інтэрв'ю. Так, напрыклад, падобная форма атрымання інфармацыі была характэрна ў развіцці філасофіі. У гэтым кірунку цікавасць для даследавання маюць працы Б. Паскаля, Д. Юма і Д. Дзідро. Работы апошняга

можна пазначыць не проста як форму для арганізацыі тэксту, а як паўнаважны элемент літаратурнай творчасці. Напрыклад, Н. Ю. Базлова сцвярджае, што ў многіх творах Д. Дзідро дыялогі адыгрываюць першарадную ролю. «Гэта тлумачыцца не толькі тым, што антычная дыялогавая культура абгрунтавала і вызначыла філасофскую сістэму Дзідро, але і тым сацыякультурным станам перыяду Асветы, які ўпершыню за доўгі час праявіў цікавасць да Іншага. У сваіх творах пісьменнік арганізуе шматузроўневы дыялог, што дае магчымасць сумяшчаць у зрэзе фікцыйнага свету разнастайныя дыскурсы XVIII стагоддзя. Адно творы Дзідро («Пляменнік Рамо», «Жак-Фаталіст і яго Гаспадар», «Дадатак да падарожжа Бугенвіля») выкананы ў форме дыялогу, які статычны або разбіваецца апавяданнем ад першай асобы, іншыя паўстаюць у традыцыйнай дыялогавай форме («Сон д'Аламбера», «Размова з жонкай маршала», «Размова з бацькам сямейства») [40]. Аднак акрамя дыялагічнай формы зносін, у аснове інтэрв'ю можна адшукаць і характарыстыкі палілогу. «Палілог (ад грэч. «размова многіх») – спосаб абмеркавання праблем з удзелам трох і больш бакоў, якія маюць розныя пункты гледжання на яе, размова многіх удзельнікаў. Пры гэтым мяркуецца, што роля прамой пераходзіць ад адной асобы да іншай, у адваротным выпадку размова ператвараецца ў маналог. У наш час шырока развіты жанр інтэрв'ю-палілогу, але вытокі яго сыходзяць углыб стагоддзяў. Палілог магчымы ў формах: гутаркі, дыскусіі, канферэнцыі, дыспуту, арганізацыйна-дзейнаснай гульні» [39]. Так, неабходная інфармацыя з дапамогай палілогу становілася даступнай шырокай аўдыторыі – як мінімум усім удзельнікам дыялогу. Яскравым прыкладам такога абмену інфармацыяй могуць служыць сучасныя прэс-канферэнцыі, брыфінгі, ток-шоу і г.д.

Акрамя таго, уздзеянне такой формы зносін на інтэрв'ю бярэ свой пачатак у дадзяржаўны перыяд. Палілогі ў абшчынах з'яўляюцца папярэднікамі сучаснага жанру. Гэты факт аб'ядноўвае дзве формы зносін. Дыялогі як аснову тэкставай структуры можна знайсці яшчэ ў часы антычнасці. Немалаважна будзе ўгадаць знакамітыя гутаркі Сакрата: «Ты Сократ, выдатна пытаеш, мне і адказваць прыемна» (Платон). Не абызем увагай і філасофскія дыялогі Платона, у якіх раскрываліся яго гледжанні. Геродот сцвярджаў, што яго «Гісторыя» стваралася на аснове звестак, «атрыманых шляхам распытаў, каб мінулыя падзеі з цягам часу не прыйшлі ў забыццё» [42].

Такім чынам, як метады інтэрв'ю таксама мае тысячагадовую гісторыю. Аднак часта гэтыя гутаркі не мелі на мэце абмену меркаваннямі, рэплікамі сапраўдных суразмоўцаў, суаўтараў і персанажаў. Гэтыя гутаркі – папярэднікі будучага інтэрв'ю» [34]. Такім чынам, дыялогавая і палілогавая прырода інтэрв'ю праглядаецца ў рэканструкцыі вербальнай парадыгмы антычнасці,

калі галоўнымі былі такія анталогічныя рысы, як гарманізацыя адносін, пошук ісціны, сіметрычныя суб'ект-суб'ектныя сузалежнасці.

1.2. Эвалюцыя жанру інтэрв'ю: гістарычная зменлівасць і сацыяльная абумоўленасць

Для поўнага разумення працэсу станаўлення інтэрв'ю як жанру неабходна прасачыць і асноўныя этапы яго развіцця непасрэдна ў журналістыцы.

З цягам часу працэс станаўлення вербалістыкі то спыняўся, напрыклад, з распадам у 476 годзе Рымскай імперыі ці з перыядам інквізіцыі, то адраджаўся, як у перыяд пасля вынаходніцтва кнігадрукавання ці ў эпоху Асветы. Аднак нават на гэтых этапах інтэрв'ю не было аформлена ў самастойны жанравы складнік. У 1631 годзе выйшла першая грамадска-палітычная газета Еўропы – «Lia Gazette». Аднак, нягледзячы на тое, што інфармацыя па-ранейшаму здабывалася праз дыялог, гэты дыялог ніяк не быў адлюстраваны ў выданнях. «З'явіўся і стаў набіраць моц памфлет. На арэне з'явіліся першыя штодзённыя газеты, пачалі ўступаць у правы часопісы. Першы еўрапейскі часопіс «Journal des Savans» выйшаў у 1665 годзе. Гэта быў часопіс навукоўцаў, характэрнай яго асаблівасцю было выкарыстанне эпістальнага жанру» [34]. Безумоўна, гэтыя факты з'яўляюцца толькі ўскоснымі перадумовамі зараджэння інтэрв'ю. Аднак эпістальны жанр шмат у чым садзейнічаў развіццю рознабаковага падыходу да аднаго пытання ў навуковых колах. Такім чынам, стваралася палеміка ў вучоным атачэнні. Праз лісты навукоўцы абмяркоўвалі актуальныя тэмы і падчас гутаркі прыходзілі да пэўнага кансэнсусу. Падобныя гутаркі можна лічыць першым этапам станаўлення формы інтэрв'ю ў выглядзе пытанняў і адказаў.

Да спецыфічных жанравых элементаў адносяцца «гутаркі» і «размовы». Яны карысталіся папулярнасцю ў выступоўцаў у XVIII ст. Даследчыкі таксама адносяць іх да правобразу жанру інтэрв'ю. Аднак у іх функцыянаванні можна знайсці некаторыя адрозненні ад сучаснага інтэрв'ю. Часта з дапамогай «гутарак» і «размоў» не адбывалася абмену інфармацыяй. Адрасатам у большасці выпадкаў выступаў сам чытач. Такім чынам, увага акцэнтавалася на аўтарскім імкненні размаўляць з аўдыторыяй, кантактаваць з ёй. Таму названыя жанравыя катэгорыі з'яўляюцца папярэднікамі інтэрв'ю.

XVIII стагоддзе характарызуецца некаторай стагнацыяй у развіцці жанру. Дыялог як асаблівая літаратурная форма заставаўся запатрабаваным да XIX стагоддзя. У пачатку XIX стагоддзя ў перыядычных выданнях з'яўляюцца матэрыялы, аформленыя ў выглядзе пытанняў і адказаў, тады

закладваліся асноўныя рысы, якія характарызуюць інтэрв'ю: вызначаныя тыпы пытанняў, формулы ветлівасці, рытарычныя і стылістычныя прыёмы і гэтак далей. Імі актыўна карысталіся такія мысляры, як Аўгусцін, Дэвід Юм, Джордж Берклі, Блез Паскаль, Фрыдрых Шлегель. Напрыклад, Ф. Шылер у сваёй п'есе «Разбойнікі» часта звяртаецца да ўжывання прыёму антытэзы. Ён супрацьпастаўляе ў дыялогу меркаванні двух персанажаў. Падобны метады будучым стане характэрным для канфрантацыйнай мадэлі інтэрв'ю. А Д. Юм адным з першых прыйшоў да канцэпцыі эмацыйнага рэзанансу. Ён сцвярджаў, што на ўспрыманне інфармацыі і паводніцкія характарыстыкі чалавека непасрэдна ўплываюць эмоцыі. У аснове эмацыйнага рэзанансу ляжыць прынцып разбурэння псіхалагічнага бар'еру ўспрымання ў аўдыторыі. Гэтую тэхніку пасля нярэдка выкарыстоўвалі і ў прапагандысцкіх мэтах. У першую чаргу яна прымянялася ў тых выпадках, калі паведамленне суразмоўцы не можа не выклікаць адваротных пачуццяў. Напрыклад, эмацыйны рэзананс можна сустрэць у партрэтных інтэрв'ю. Падчас літаратурнага развіцця дыялог трансфармаваўся ў частку мастацкай творчасці, у яе асаблівую форму. Аб гэтым сведчаць, напрыклад, работы згаданага раней Дэні Дзідро.

У вербальнай прасторы дыялог як форма арганізацыі тэксту стаў папулярывавацца ў XIX стагоддзі. Аднак да яго выкарыстання звяртаюцца ў большасці выпадкаў у публіцыстычных працах. Напрыклад, такой тактыкі прытрымліваліся Уладзімір Адоеўскі («Рускія ночы»), Вісарыён Бялінскі («Руская літаратура ў 1841 годзе»), Фёдар Дастаеўскі («Дзённік пісьменніка»). Аднак нават у сярэдзіне XIX ст. жанр інтэрв'ю быў мала распаўсюджаны.

Зараджэнне інтэрв'ю можна знайсці ў тэрміне «table-talks». У перакладзе з англійскай мовы ён азначае літаральна «застольныя размовы». Гэта форма гутаркі, пры якой удзельнікі, пераважна знакамітасці, дзеляцца сваімі цікавымі гісторыямі. Гэтае пытанне аналізаваў В. В. Сычанкаў на матэрыяле расійскіх друкаваных штотыднёвікаў 1985-1996 гг. [19, с. 56]. У жанры інтэрв'ю, яшчэ цалкам не аформленым, як на сучасным этапе, журналісты гутарылі з рознымі прадстаўнікамі прафесій, з дыпламатамі, палітыкамі і г.д. з мэтай здабыць інфармацыю, пры гэтым, яны рэдка спасылаліся на яе крыніцу (г.зн. не ўводзілі ў друкаваную форму інфармацыю аб сваім суразмоўцы), абмяжоўваючыся перадачай сутнасці і асноўнай тэмы гутаркі. У працяг тэмы можна прывесці ў прыклад даверлівыя гутаркі прэзідэнта А. Лінкальна і тое, як ён адказваў журналістам на іх пытанні. Аднак матэрыялы, пабудаваныя ў форме інтэрв'ю, з канкрэтным цытаваннем выказванняў прэзідэнта, не публікаваліся ў такой форме.

Трэба адзначыць, што інтэрв'ю выкарыстоўвалася ў журналісцкай дзейнасці, напрыклад, у 60-я-80-я гады XIX стагоддзя. Тэрмін інтэрв'ю пачаў з'яўляцца ў друку і атрымліваць распаўсюджванне. Аднак паняцце яшчэ не было аформлена ў жанр і не ператварылася ў дэфінітыўнае жанравае абзначэнне.

Варта прывесці некаторыя вызначэнні жанру інтэрв'ю сучасных даследчыкаў. Э. Г. Багіраў, Р. А. Барэцкі і А. Я. Юроўскі вызначаюць інтэрв'ю як гутарку ў форме пытанняў і адказаў. «Інтэрв'ю – гэта дыялог, які адбываецца паміж журналістам, што атрымлівае інфармацыю, і якім-небудзь носьбітам інфармацыі, пры аднабаковым удзеле аўдыторыі» [1, с. 76].

Р. У. Кузняцоў, В. Л. Цвік, А. Я. Юроўскі разглядаюць інтэрв'ю як «жанр публіцыстыкі, які ўяўляе сабой размову журналіста з сацыяльна значнай асобай па актуальных пытаннях. Звяртаючыся да семантыкі англійскага слова «інтэрв'ю», якое складаецца з прэфікса *inter*, ён мае значэнне ўзаемадзеяння, узаемакіраванасці, і слова *view*, адно са значэнняў якога – погляд, меркаванне, аўтары даюць і другое вызначэнне. Інтэрв'ю – абмен меркаваннямі, поглядамі, фактамі, звесткамі» [11, с. 73].

С. Смялкова, Л. У. Асуірава, М. Р. Савова, В. А. Сальнікава ўяўляюць інтэрв'ю як мэтанакіраваную, зафіксаваную гутарку, прызначаную для распаўсюджвання ў друку (па радыё, на тэлебачанні). «Адметнай асаблівасцю інтэрв'ю можна лічыць наяўнасць двух адрасатаў у гутарцы: інтэрв'юер, для якога непасрэдным адрасатам з'яўляецца суразмоўца. Таксама журналіст выбудоўвае адмысловую публіцыстычную драматургію гутаркі ў разліку на ўспрыманне будучага чытача (адрасат масавы)» [15, с. 31].

Зыходзячы з вызначэння паняцця інтэрв'ю, можна сказаць, што дамінантай жанру з'яўляецца праўдзівасць інфармацыі. Яна павінна быць атрымана з дакладных крыніц. У інтэрв'ю падзея, факт, з'ява павінны быць асветлены з розных пунктаў гледжання праз прызму важнай актуальнай інфармацыі. Пры гэтым атрымаць яе чытач павінен са спасылкай на суразмоўцу. Для інтэрв'ю характэрна наяўнасць праверанай, пераканаўчай інфармацыі. Абумоўлена гэта тым, што матэрыял служыць пэўнай формай заявы або паведамлення ад якой-небудзь канкрэтнай асобы. Такім чынам, інтэрв'ю, акрамя ўсяго іншага, з'яўляецца люстэркам унутранага свету інтэрв'юяванага.

Адмысловая ўвага надаецца ўсталяванню даверлівых адносін з інтэрв'юяваным. Падобная асаблівасць абумоўлена прафесійным падыходам да стварэння пытанняў журналістам. Такім чынам, жанр інтэрв'ю эфектыўна выконвае дзве асноўныя функцыі: паведамлення і эмацыйнага ўздзеяння.

Ацэнка, каментар добра інфармаванага аўтарытэтнага суразмоўцы надаюць інтэрв'ю вялікую сілу пераканаўчасці.

Пачынаючы з XX стагоддзя можна досыць пэўна адсачыць развіццё інтэрв'ю ў прэсе. Знакаміты брытанскі журналіст У. Сід у 1902 г. адзначаў, што інтэрв'ю – «характэрнае амерыканскае вынаходніцтва». Акрамя таго, менавіта ён адправіў у Англію першыя ўзоры інтэрв'ю, якія грунтаваліся на працы амерыканскіх СМІ. Нямецкі тэрэтык журналістыкі Э. Давіфат надаваў вялікую ўвагу даследаванню СМІ ЗША. Ён адзначаў, што інтэрв'ю найперш з'яўляецца жанрам амерыканскай журналістыкі.

Да канца XIX стагоддзя пераважна ў перыядычных выданнях Нью-Ёрка інтэрв'ю стала самым запатрабаваным жанрам. Да гэтага часу каментарыі рэспандэнтаў можна было ўбачыць у матэрыялах толькі ў форме прамога цытавання. Напрыклад, інтэрв'ю 1880 года К. Маркса Дж. Суінсану было аформлена ў выглядзе некалькіх цытат заснавальніка марксізму. У XIX стагоддзі журналісцкая ўвага была засяроджана на гутарках з палітыкамі, грамадскімі дзеячамі, прадстаўнікамі рэлігій і г. д. Напрыклад, неаднаразова інтэрв'юяванымі станавіліся Папа Рымскі, міністры ці дэлегацыі, якія прыбылі з асаблівай мэтай і г.д.

На рубяжы стагоддзяў жанр інтэрв'ю становіцца актуальным і для краін Еўропы. Першапачаткова яно набыло папулярнасць на старонках брытанскіх выданняў. Пазней інтэрв'ю стала характэрным жанрам для нямецкіх, французскіх і італьянскіх СМІ.

У ваенны час да прымянення інтэрв'ю звярталіся для падкрэслення негатыўнай выявы фашызму. Часта для антыфашысцкай прапаганды на плакатах і ў газетах публікавалі канкрэтныя цытаты ваенных дзеячаў, членаў урада, паэтаў, звычайных грамадзян, ужываючы яркую агітацыю і пераследуючы ідэалагічную мэту. Гэта, безумоўна, з'яўлялася толькі зваротнай рэакцыяй на дзеянні агрэсараў. Так, да 30-х гадоў XX ст. інтэрв'ю трывала ўвайшло ў газетную сістэму жанраў і тыпалагізавалася ў многія віды, якія функцыянуюць у прэсе і на сучасным этапе. «Актуальнасць, арыгінальнасць пытанняў, «эфект прысутнасці» пры гутарцы забяспечылі гэтаму жанру поспех у публіцы» [5, с. 53].

«У практыцы расійскай журналістыкі першы этап папулярнасці жанру інтэрв'ю прыпадае на перыяд хрушчоўскай «адлігі» канца 50-х – пачатку 60-х гадоў. У гэты момант ідэалагічны ціск на ўсе віды СМІ быў паслаблены» [4, с. 16].

Прааналізаваўшы артыкул Н. Ю. Янчавай [36, с. 89] можна вызначыць наступныя ўмовы і заканамернасці, якія прывялі да развіцця жанру інтэрв'ю:

1. Існаванне масавых матэрыялаў. Вузканакіраванасць выдання перашкаджае з'яўленню ў ім паўнаватарскага інтэрв'ю. Аднак характэрнай

рысай масавай прэсы з'яўляецца непацверджанасць дакладнасці звестак. Рашэннем падобных супярэчнасцей службы атрымання і трансляцыя інфармацыі ад першакрыніцы. СМІ, пры гэтым, захоўвае рэдакцыйны імідж і змяншае верагоднасць падачы аўдыторыі неправеранага паведамлення.

2. Дэмакратызацыя грамадскага жыцця. Інтэрв'ю – гэта дыялагавая форма зносін з выпрацаванымі ролямі суразмоўцаў. Пры гэтым важна, каб іх ролі ў размове былі раўназначнымі. Журналіст павінен з'яўляцца паўнапраўным удзельнікам размовы: уступаць у спрэчку, удакладняць і абмяркоўваць сказанае і г.д.

3. Свабода слова. Выказванне ўласнага меркавання праз інтэрв'ю мае магчымасць выключна ва ўмовах пастаяннага плюралізму. Без гэтага крытэрыю жанр проста не зможа развівацца.

4. Аналагічнасць і вобразнасць. Інтэрв'ю не можа быць проста сухім рэтранслятарам чужых слоў.

1.3. Інтэрв'ю на сучасным этапе: сінкрэтызм жанру і спецыфіка функцыянавання

На сучасным этапе інтэрв'ю з'яўляецца непасрэдным транслятарам інфармацыі з дакладнай крыніцы. Гэта датычыцца як інтэрв'ю з афіцыйным прадстаўніком (пратакольнае), так і простага матэрыялу, дзе ў ролі рэспандэнта выступае звычайны чалавек. Нягледзячы на тое, што паведамленне зыходзіць практычна ад першакрыніцы, жанр не пазбаўлены суб'ектывізму з прычыны немагчымасці адсутнасці ўплыву аўтарскага бачання на тэкст.

Журналіст-інтэрв'юер, як правіла, абмежаваны пэўнымі часовымі рамкамі, парушаць якія ён не мае права. Гэты факт падкрэслівае значнасць правільна складзеных пытанняў, якія здольныя прывесці да атрымання неабходнай інфармацыі ў працэсе размовы ва ўмовах абмежаванага часу. Многія даследчыкі традыцыйна адносяць інтэрв'ю да інфармацыйных жанраў, але яго можна разглядаць і ў катэгорыі аналітычных матэрыялаў.

У сваім дапаможніку для радыёжурналістаў Петэр Хюлен і Торстэн Карг адзначаюць, што мэта інтэрв'ю непасрэдна звязана з яго рознымі формамі:

1. Інтэрв'ю як спосаб збору інфармацыі. Такая форма прызначана выключна для атрымання і пераправеркі даных.

2. Інтэрв'ю з мэтай атрымаць заяву інтэрв'юванага. Тут аўтару неабходна дабіцца ад суразмоўцы лаканічнага адказу. Яго, дарэчы, можна выкарыстоўваць паўторна, напрыклад, як сінхрон у тэлевізійных праграмах.

Гэты аспект у большасці выпадкаў адносіцца да інтэрв'ю ў аўдыявізуальных СМІ.

3. Тэматычнае інтэрв'ю. Падобны тып дае чытачу інфармацыю па якой-небудзь канкрэтнай тэме. Дамінантай тэксту тут выступаюць факты. Пры гэтым, сацыяльнае становішча рэспандэнта можа быць значным для журналіста толькі ў кантэксце магчымасці валодання неабходнай інфармацыяй. Напрыклад, суразмоўца можа быць сведкам падзеі, непасрэдным удзельнікам, экспертам у гэтай галіне і г.д.

4. Інтэрв'ю-меркаванне. Мэтай гэтага віду з'яўляецца дэманстрацыя чытачу меркавання інтэрв'юяванага, у большасці выпадкаў, па якім-небудзь канкрэтным пытанні.

5. Інтэрв'ю-партрэт. Характэрнай асаблівасцю гэтага тыпу можна лічыць вядучую ролю рэспандэнта ў працэсе.

Даследчыкі на працягу доўгага перыяду звярталіся да адзінай класіфікацыі жанру інтэрв'ю. Вядучыя расійскія тэарэтыкі-публіцысты, такія як Я. П. Прохараў, У. М. Гарохаў, Я. М. Засурскі і Р. У. Кузняцоў, адрознівалі інтэрв'ю толькі па тыпе задачы, якой і абумоўлены зносіны, а таксама па характары пытання, якое абмяркоўваецца. Расійскія даследчыкі ў канцы 90-х гадоў XX ст. распрацавалі новыя падыходы да класіфікацыі інтэрв'ю. Яны ўключаюць у сябе:

1. «Інфармацыйнае, апэратыўнае, крэатыўнае; інтэрв'ю-раследаванне; інтэрв'ю-партрэт; прэс-канферэнцыя, выхад да прэсы, брыфінг; «круглы стол»; па тэлефоне; з дапамогай розных службаў інтэрнэта.

2. Аналітычнае; аналітычнае апытанне, бліц-апытанне; пытанне адказ; гутарка, анкета.

3. Інфармацыйнае радыёінтэрв'ю, аналітычнае радыёінтэрв'ю, радыёразмова, дыскусія на радыё.

4. Сацыяльна-псіхалагічны партрэт асобы; выяўленне пункту гледжання аўтарытэтнай асобы на актуальную тэму; калектыўнае інтэрв'ю; прэс-канферэнцыя; бліц-інтэрв'ю; інтэрв'ю-маналог; інтэрв'ю-паведамленне; інтэрв'ю-замалёўка; інтэрв'ю-меркаванне.

5. Пратакольнае; інфармацыйнае; інтэрв'ю-партрэт; інтэрв'ю-анкета; аналітычная гутарка; дыскусія; ток-шоу; прэс-канферэнцыя» [11, с. 36].

У залежнасці ад пастаўленых аўтарам задач і ад тэматычнай сферы інтэрв'ю, вышэйпералічаныя жанравыя падвіды могуць набываць некаторыя рысы і прыкметы адна адной. «Пры гэтым у лагічнай схеме інтэрв'ю на першы план вылучаецца адзін з сэнсавых цэнтраў: альбо гэта сацыяльна-псіхалагічны партрэт асобы, альбо аналіз актуальнай падзеі, сацыяльнай з'явы, грамадскай праблемы праз прызму індывідуальнай думкі аўтарытэтнай асобы» [11, с. 46]. Але выразныя класіфікацыі інтэрв'ю маюць, усё ж такі,

умоўны характар, таму што на практыцы строгія размежаванні немагчымыя. Як правіла, аўтар спыняецца на адной абранай форме. Адсутнасць падобнага падыходу можа прывесці да разбурэння структуры інтэрв'ю, што створыць у чытача неразуменне сэнсу матэрыялу. Па колькасці ўдзельнікаў інтэрв'ю можна падзяліць на наступныя віды: 1) індывідуальнае інтэрв'ю; 2) групавое інтэрв'ю (удзельнічаюць больш за два чалавекі; 3) масавае інтэрв'ю (удзельнічаюць ад сотні да тысячы рэспандэнтаў) [22, с. 20].

У залежнасці ад колькасці ўдзельнікаў можна вылучыць інтэрв'ю-дыялогі (пераважная большасць), інтэрв'ю-маналогі і інтэрв'ю-анкеты (адказы на загадзя падрыхтаваныя пытанні) [25, с. 14]. У залежнасці ад асаблівасцей зместу, адрозніваюцца інтэрв'ю-паведамленні і інтэрв'ю-замалёўкі. У першых даюцца новыя звесткі пра тыя ці іншыя пытанні, характарызуецца пэўная праблема; у другіх раскрываецца асоба суразмоўцы, перадаецца яго манера гаварыць, апісваюцца абставіны, акалічнасці размовы, у некаторых выпадках каменціруюцца адказы суразмоўцы.

У залежнасці ад тэмы інтэрв'ю бывае трох відаў: прадметнае (пра стан рэчаў у нейкай сферы дзейнасці), асабістае (пра чалавека) і прадметна-асабістае (пра чалавека ў прывязцы да нейкай справы). Віды пытанняў, якія выкарыстоўваюцца ў інтэрв'ю: адкрытыя пытанні (з пытальным словам) і закрытыя (якія прадугледжваюць адказ «так» або «не»); пытанні ў залежнасці ад функцыі ў інтэрв'ю – прадметныя (для атрымання інфармацыі), якія кіруюць (для кіравання дыялогам) і паводніцкія (для маніпулявання суразмоўцам).

Адметнай асаблівасцю інтэрв'ю ў перыядычных выданнях можна назваць імкненне старанна апрацаваць інфармацыю. Гэта звязана з тэхнічнымі складанасцямі публікацыі матэрыялаў. Напрыклад, пасля правядзення інтэрв'ю журналісту неабходна расшыфраваць тэкст, г.зн. перанесці яго з лічбавага аўдыёносьбіта ў друкаваны фармат. Пасля патрабуецца структураваць інфармацыю, вычытваць і рэдагаваць яе, скарачаць ці звярнуцца да суразмоўцы з просьбай дапоўніць адказы і г.д.

Далей журналіст ці калегі, у чыю кампетэнцыю ўваходзіць гэтая задача, ствараюць загаловак, лід, падводзячы матэрыял да лагічнай высновы і т.д. Калі праца над матэрыялам ужо завершана, яго, як правіла, адпраўляюць інтэрв'юванаму на ўзгадненне.

Папулярызаванні інтэрв'ю шмат у чым садзейнічала развіццё аўдыявізуальных СМІ. Абумоўлена гэта шырэйшым спектрам уздзеяння тэлебачання і радыёвяшчання на аўдыторыю, паколькі інфармацыю праз гэтыя каналы можна было не толькі прачытаць, але і пачуць і ўбачыць самога інтэрв'юванага. Такая перадача інфармацыі спрыяла больш яркай

эмацыйнай афарбоўцы паведамлення, дзякуючы маўленню рэспандэнта, рытарычным прыёмам, інтанацыі, тэмбру, жэстам, міміцы і г.д.

Суб'ектывізм, у гэтым выпадку, узнікае з прычыны таго, што журналіст з'яўляецца рэтранслятарам інфармацыі; яму неабходна перадаць чужое паведамленне так, каб аўдыторыя зразумела яго сутнасць. Аднак варта ўлічваць, што чытачы, у любым выпадку, атрымаюць інфармацыю ўжо ад журналіста і будуць расцэньваць пасыл, які зразумеў з паведамлення менавіта ён. У выніку, дамагачыся паўнаважнасці перадачы інфармацыі немагчыма, аднак, журналіст павінен быць максімальна набліжаны да сапраўднага пасылу інтэрв'юванага. Гэтаму і павінна садзейнічаць пытанне-адказная форма размовы і яго наступнае ўзгадненне.

Сучасныя даследчыкі прапануюць некалькі метадаў стварэння інтэрв'ю. На працягу шматлікіх гадоў яны распрацоўваліся ў практычных і тэарэтычных працах. Напрыклад, аб гэтым сведчаць працы М.М. Лукінай. «У тэорыі журналістыкі савецкага перыяду было прынята разглядаць інтэрв'ю ў двух асноўных ключах – як метада збору інфармацыі і жанр. У навуковай і навучальнай літаратуры 1970–1980 гадоў, якую чытала і перачытвала не адно пакаленне студэнтаў факультэтаў журналістыкі, былі прадстаўлены два падыходы да вывучэння інтэрв'ю – метадычны і жанравы. Першы разглядаў інтэрв'ю ў якасці інструмента збору інфармацыі як пытална-адказны метада атрымання звестак» [11, с. 29].

Аналіз інтэрв'ю з розных гледжанняў грунтуецца на жаданні даследчыкаў абагульніць і прааналізаваць сістэматызаваць усю наяўную ў гэтай галіне інфармацыю і распрацаваць эфектыўны метада збору даных. «Гутарка па тэлефоне, пытанне каля трапа самалёта, удзел у прэс-канферэнцыі, апытанне на вуліцы, дыскусія на зададзеную тэму, дыялог, «круглы стол», персанальнае інтэрв'ю – насамрэч, усе формы і варыянты зносін журналіста ў прафесійных мэтах ёсць інтэрв'ю ў шырокім сэнсе слова» [13, с. 41].

Безумоўна, на метада збору і падачы інфармацыі непасрэдны ўплыў аказваюць паводзіны інтэрв'юера, якія схільныя да змен у залежнасці ад віду інтэрв'ю і ўмоў яго праходжання, а таксама ад мэт гутаркі і тэматычнай накіраванасці, як самой размовы, так і выдання, якое прадстаўляе журналіст. Тым не менш, пры любых абставінах інтэрв'ю – гэта «міжасобныя вербальныя зносіны для атрымання інфармацыі і вытворчасці новых ведаў у мэтах задавальнення інфармацыйных патрэб грамадства» [20, с. 225].

У сучаснай журналісцкай практыцы найбольш распаўсюджаны метада, які прапанаваў канадскі журналіст Джон Савацкі. Яго мэта заключаецца ў адсутнасці саборніцтва і імкненні да перавагі партнёрства паміж суразмоўцамі. Аднак падобны падыход не з'яўляецца асноватворным і не

вызначае адзіна дакладныя журналісцкія паводзіны пры стварэнні матэрыялу ў жанры інтэрв'ю. Дзейнасць журналіста тут больш разнастайная. Яна залежыць ад шматлікіх фактараў, у ліку якіх і асобныя характарыстыкі суразмоўцаў, і сукупнасць усіх характарыстык сацыяльнага фону ў цэлым і статусу кожнага з суразмоўцаў у прыватнасці. «Любая жыццёвая падзея, сацыяльная ці культурная з'ява шматгранная і таму ўжо пры выбары тэмы патрабуюць ад журналіста фармавання своеасаблівай рамкі, усведамлення межаў праблемы» [32, с. 283].

Нягледзячы на шырокі пласт канцэптуальных адрозненняў у падыходах, разнастайнасць тыпаў і фарматаў, у сучаснага інтэрв'ю як метаду атрымання звестак у мэтах інфармавання грамадства ёсць і пэўныя паводніцкія стылістычныя прыёмы, якія могуць быць выкарыстаны ўсімі журналістамі.

1. Канфрантацыйны стыль абумоўлены адсутнасцю даверу да атрыманай інфармацыі з боку журналіста. Зыходзячы з гэтага, інтэрв'юер спрабуе выкрыць суразмоўцу ў хлусні і наяўнасці падтэксту ў яго паведамленні. Акрамя таго, такое стаўленне да размовы ўплывае і на пытанні: журналіст спрабуе выкрыць інтэрв'юяванага. Ён становіцца скептыкам. Варта адзначыць, што некаторая доля скептыцызму ўласцівая рабоце рэпарцёра, таму што яму трэба апэратыўна правяраць атрыманую інфармацыю.

2. Чыннікам узнікнення элітарнага стылю служаць вынікі сацыяльнага расслаення. Гэты стыль супрацьпастаўлены метаду спаборніцтва. Ён характарызуецца вялікім пачуццём адказнасці з боку журналіста, якое ўзнікае на фоне абароны інтарэсаў чытацкай аўдыторыі; суб'ект выступае ў якасці чалавека, у чые абавязкі ўваходзіць кантроль розных сфераў жыцця соцыума: палітычных, эканамічных, маральных.

3. Партнёрскі стыль супрацьпастаўлены астатнім з улікам розных уяўленняў журналістаў аб той ці іншай крыніцы інфармацыі. Партнёрскі стыль вызначаецца пераходам журналіста ад задачы простага збору інфармацыі да пошуку новых даных і зачэпак падчас дыялогу. Гэта звязана з тым, што абодва бакі ў такім выпадку нясуць адказнасць за вынік зносін, гэта значыць яны працуюць разам і абодва зацікаўлены ў размове.

Падобны падыход характарызуецца вялікімі псіхалагічнымі намаганнямі, якія неабходна прыкласці журналісту для лепшага разумення суразмоўцы і яго ўнутранага свету. Аднак да такога метаду звяртаюцца даволі рэдка, таму што ва ўмовах падвышанага стрэсу або неабходнасці апэратыўнага атрымання дакладнай інфармацыі, на выбудоўванне партнёрскіх адносін не застаецца часу. «Маўленчыя паводзіны камунікантаў інтэрв'ю абумоўлены экстралінгвістычнымі прыкметамі жанру. Па-першае,

яно выяўляе прамую залежнасць ад ролевых характарыстык яго ўдзельнікаў. Па-другое, апасродкаваны ўплыў на іх маўленчыя паводзіны аказвае патэнцыйная чытацкая аўдыторыя» [34, с. 86].

«Эпоха грамадскай супольнасці і новы інфармацыйны парадак, які складваецца на мяжы стагоддзяў, паставілі ўсіх удзельнікаў інфармацыйнага абмену перад неабходнасцю перагляду старых стратэгий. З'яўляюцца і новыя падыходы ў прафесійнай журналісцкай практыцы, заснаваныя на прынцыпах адкрытасці, празрыстасці, талерантнасці і павагі да суразмоўцы. Становяцца неактуальнымі агрэсіўны почырк «збору інфармацыі» і канфрантацыйны рэпарцёрскі стыль. Усё радзей дапускаецца ўварванне журналіста ў поле ацэнак і меркаванняў, асноўны цяжар якіх цалкам пераносіцца на плечы ньюсмейкераў. Журналіст паступова здымае маску адпужвальнай элітарнасці» [10, с. 29].

Калі самаацэннай становіцца інфармацыя, усё менш папулярным аказваецца і «размова па душах», гутарка на роўных з інтэрв'юерам. Аднак у выпадку, калі найбольшую каштоўнасць уяўляе сама інфармацыя, мэтай журналіста становіцца яе атрыманне, а гэта, у сваю чаргу, можа ўскладніць прымяненне стратэгіі партнёрства ў гутарцы. Пры гэтым і сама аўдыторыя становіцца часткай інтэрв'ю. Гэты феномен больш характэрны для існавання жанру ў аўдыёвізуальнай праяве. Тым не менш, чытачы з'яўляюцца паўнапраўнымі ўдзельнікамі інтэрв'ю. А кіраваць гэтым працэсам неабходна, канечне, журналісту. Немалаважным з'яўляецца зацікаўленасць самога інтэрв'юера ў размове, напрыклад, С. Чортак адзначаў: «манера выкладу сведчыць не толькі пра майстэрства і добрасумленнасць прафесійнага журналіста... але таксама і пра яго глыбокую цікавасць да людзей, да асобы і творчасці кожнага, з кім ён гутарыць» [30, с. 5].

Такім чынам, інтэрв'ю займае важнае месца ў функцыянаванні сучасных СМІ. «Інтэрв'ю «з'ядае» у працаўнікоў СМІ ад 80 да 90% іх працоўнага часу. Пры гэтым як паказала практыка, інтэрв'ю ў якасці кантакту з «жывой» крыніцай часцей за іншыя метады дае матэрыял для публікацый: выкарыстаныя пры яе падрыхтоўцы дакументы не заменяць «жывых» чалавечых сведчанняў» [13, с. 19].

Акрамя таго, цікавасць да жанру ўзрастае дзякуючы магчымасці інтэрв'юяванага выказаць асабісты пункт гледжання, гэта значыць прадэманстраваць аўдыторыі сваю індывідуальнасць.

Зыходзячы з гэтага, можна казаць і аб іншай форме журналісцкай адказнасці за прадстаўленую інфармацыю. «Сучасны журналіст павінен ісці да суразмоўцы з думкай і за думкай. Гэта самае першае правіла, да якога трэба звяртацца. Пры гэтым, вядома, журналісту трэба быць добра дасведчаным, шмат у чым разбірацца, быць кемлівым і валодаць рухомым

мысленнем. Сёння інтэрв'ю займае значнае становішча ў жанравай сістэме, уваходзячы адначасова ў разрад, як інфармацыйных, так і мастацка-публіцыстычных. Яно карыстаецца папулярнасцю ў журналістаў і ўваходзіць у лік самых папулярных жанраў» [3, с. 72].

Інтэрв'ю здольнае паказваць рэчаіснасць рэспандэнта. Гэта значыць журналіст павінен правільна расцаніць і перадаць меркаванні, заснаваныя на светаўспрыманні суразмоўцы. Таму асновай інтэрв'ю можна лічыць выключна веды і асабістае меркаванне апытанага. Часта інтэрв'юяваны ўяўляецца ў вачах чытача аўтарытэтнай крыніцай інфармацыі. Напрыклад, ён павінен быць кваліфікаваным спецыялістам, каб разумець і ўмець растлумачыць усё, што звязана з родам яго прафесійнай дзейнасці.

Адрозніваецца ад астатніх жанраў, у інтэрв'ю журналіст і суразмоўца могуць прытрымлівацца розных пунктаў гледжання. Тут чытачы могуць назіраць, як добра падрыхтаваны журналіст здольны абвергнуць недакладную ці непраўдзівую інфармацыю суразмоўцы, тым самым мацней пазначыўшы актуальнасць і сутнасць матэрыялу. У такім разе становіцца магчымым узнікненне палемікі.

Такім чынам, на сучасным этапе развіцця журналістыкі жанр інтэрв'ю з'яўляецца адным з самых запатрабаваных як у перыядычных, так і ў аўдыявізуальных СМІ. Жанр інтэрв'ю – форма выражэння розных меркаванняў, дэманстрацыі спрэчак і кампрамісаў, вырашэння пытанняў, звязаных з актуальнымі тэмамі. Акрамя таго, яму ўласцівая праца з канкрэтнымі крыніцамі інфармацыі ў асобе дасведчанага суразмоўцы.

Высновы па главе 1

1. Інтэрв'ю позна аформілася як самастойны і запатрабаваны жанр. Аднак прычыны яго з'яўлення можна знайсці і ў антычныя часы. Асабліва цікавы тут прыклад шырокага распаўсюджвання дыялагічнай формы зносін. На сучасным этапе гэта – самая часта ўжывальная форма жанраў журналістыкі. Таксама тут варта ўзгадаць і існаванне палілогаў. Акрамя таго, родапачынальнікам інтэрв'ю можна лічыць застольную гутарку са знакамітацямі – «table talks». На асэнсаванне і разуменне сутнасці інтэрв'ю паўплывалі працы Д. Юма, Д. Дзідро, Ф. Шылера і г.д.

2. Шматлікія даследчыкі адносяць інтэрв'ю да амерыканскага журналісцкага жанру, але гэта не зусім так. Асноўнае развіццё ён атрымаў у пачатку XIX стагоддзя. Да жанру інтэрв'ю ў гэты час часта звярталіся журналісты нью-ёрскіх перыядычных выданняў. Першапачаткова інтэрв'ю ўяўляла сабой простае цытаванне суразмоўцы. Пасля жанр набыў папулярнасць у Францыі, Нямеччыне і Іспаніі. Пасля таго, як інтэрв'ю заняло сваё месца ў сістэме газетных жанраў, яно стала ўяўляць вялікую цікавасць

для навукоўцаў. Жанр развіваўся і з'явіліся розныя класіфікацыі, метады і падыходы інтэрв'ю. Найбольш папулярнай доўгі час заставалася канцэпцыя канфрантацыі журналіста і інтэрв'юванага.

3. На сучасным этапе жанр інтэрв'ю з'яўляецца адным з самых папулярных не толькі ў перыядычных выданнях, але і ў аўдыявізуальных СМІ. Ён зведаў значныя змены з часоў свайго фарміравання. Калі казаць аб даследаваннях жанру, то ён па-ранейшаму вывучаны не ў поўнай меры: да адзінай класіфікацыі і канцэпцыі функцыянавання навукоўцы не прыйшлі. Найбольш распаўсюджанай формай інтэрв'ю з'яўляецца дамінаванне ў размове партнёрскіх адносін. Журналіст павінен пры гэтым быць добразычлівым да суразмоўцы і паспрабаваць раскрыць яго ўнутраны свет, дакладна ўлавіць пасыл паведамлення. Быць уважлівым і тактоўным суразмоўцам.

ГЛАВА 2

ГІСТАРЫЧНАЯ АБУМОЎЛЕНАСЦЬ МАДЭЛІ ІНТЭРВ'Ю ВЫДААННЯЎ «ЗВЯЗДА» І «ЧЫРВОНАЯ ЗМЕНА» Ў XX СТ

Інтэрв'ю адлюстоўвае медыяпадзею праз аўтарскае рэканструяванне рэчаіснасці з гледжання журналіста і рэцыпіента. Камунікатыўныя інтэнцыі могуць мяняцца ў розныя гістарычныя этапы развіцця грамадства. Асабліва паказальным у гэтым рэчышчы з'яўляецца XX стагоддзе, якое характарызуецца грамадскімі скалыненнямі ў бок савецкай ідэалогіі, перабудовачных трансфармацый і базавымі прыметамі сучаснага інфармацыйнага працэсу. З гэтай нагоды правамерна даць аналітычнае апісанне тыпалогіі інтэрв'ю газет «Звязда» і «Чырвоная змена» 80-ых гадоў мінулага стагоддзя, характарыстыку кантэнтну ў звязку з аксіялагічнымі, грамадска-палітычнымі каштоўнасцямі. У аналізе перш за ўсё закранаюцца тагачасныя асаблівасці напісання інтэрв'ю: структура, кампазіцыя, пабудова пытанняў, а таксама метады, якія журналісты выкарыстоўвалі ў сваёй дзейнасці.

2.1. Функцыянальная спецыфіка інтэрв'ю газеты «Звязда»

Інтэрв'ю выконвае трыадзіную задачу журналістыкі – праінфармаваць (лакуцыя), уздзейнічаць (паставіць камунікатыўную мэту, ілакуцыя) і дасягнуць камунікатыўнага эфекту (перлакуцыя). Даволі паказальным з гледжання рэалізацыі журналісцкай мэты з'яўляецца інтэрв'ю «Удасканалваць службу заказчыка» («Звязда» 20 мая 1979 год), у якім намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР М. В. Кавалёў распавядае пра стан рэчаў у галіне капітальнага будаўніцтва.

Адразу можам адзначыць, што паводле тэмы інтэрв'ю «Удасканалваць службу заказчыка» з'яўляецца прадметным, таму што ў гаворка ідзе пра стан рэчаў у пэўнай сферы дзейнасці.

Цікавая асаблівасць гэтага інтэрв'ю заключаецца ў тым, што яно пачынаецца з аб'ёмнай канструкцыі, якая займае каля 30% усяго аб'ёму матэрыялу: *«У гэтай пяцігодцы ў Беларусі будзе пабудавана звыш 21 мільёна квадратных метраў жылля. Пастаўлена задача: за кошт дзяржаўных капітальных укладанняў поўнасю завяршыць перасяленне сем'яў з баракаў, узвесці інтэрнаты для састарэлых і інвалідаў на 2,4 тысячы месца, прадоўжыць будаўніцтва інтэрнатаў і дамоў для выкладчыкаў сельскіх школ, вырашыць многія іншыя сацыяльныя пытанні...».*

У гэтай канструкцыі аўтар па сутнасці знаёміць чытача са статыстыкай і станам рэчаў у галіне капітальнага будаўніцтва. Варта адзначыць, што такі кампазіцыйны прыём дазваляе аўдыторыі больш якасна ўспрымаць інфармацыю ад чыноўніка. Таму без сумненняў, уводная канструкцыя перад адказамі на пытанні дае інфармацыйную базу чытачу і дазваляе яму хаця б на павярхоўным узроўні разабрацца ў акалічнасцях спецыялізаванай тэмы.

Калі разглядаць кампазіцыю ўсяго інтэрв'ю, то акрамя вялікай уводнай канструкцыі кідаецца ў вочы малая колькасць пытанняў, у матэрыяле іх усяго два. Паводле аўтарскай задумкі першае пытанне павінна плаўна вынікаць з уводнай канструкцыі, што мы і назіраем: «... *Трэба ўдзяляць пастаянную ўвагу ўдасканальванню гэтай службы, з якой пачынаецца збудаванне любога аб'екта. Што ж робіцца ў гэтых адносінах у нашай рэспубліцы?*».

Пытанне кваліфікуецца як адкрытае паводле віду і прадметнае паводле функцыі. Гэта вынікае з таго, што пытанне патрабуе разгорнутага адказу, для атрымання актуальнай і карыснай інфармацыі.

Другое пытанне ў інтэрв'ю таксама адкрытае прадметнае, але адрозніваецца ад папярэдняга тым, што патрабуе ад інтэрв'юванага больш разгорнутага адказу справаздачнага тыпу: «*Міхаіл Васільевіч, ці можна падвесці некаторыя вынікі работы ўпраўлення капітальнага будаўніцтва мясцовых Саветаў?*».

Адказ на гэтае пытанне складае каля 55% ад усяго аб'ёму інтэрв'ю. Як было адзначана вышэй, такі адказ з'яўляецца па сваёй сутнасці справаздачай з вялікім аб'ёмам інфармацыі, якая, вядома ж, раскрывае асноўную тэму інтэрв'ю. Але мусім адзначыць, што такі вялікі цэльны блок адказу цяжка ўспрымаецца чытачом, таму лагічна было б падзяліць яго на дзве ці нават тры часткі, каб пазбегнуць нагрувашчвання інфармацыі.

Больш разгалінаваным у дыялагічнай будове выглядае інтэрв'ю карэспандэнта «Звязды» Г. Філончыка «*Ідуць цяжкавагавыя*» (12 красавіка 1979 г.).

Інтэрв'ю прадметнае, гэта вынікае з таго, што ў матэрыяле галоўнай тэмай для абмеркавання з'яўляецца ініцыятыва па паскарэнні перавозу грузаў цяжкавагавымі цягнікамі.

Паводле канструкцыі інтэрв'ю можна назваць стандартам, бо яно складаецца з ліда і пяці блокаў пытанняў-адказаў. Лід у гэтым матэрыяле выконвае некалькі функцый, а менавіта кароткае апісанне тэмы інтэрв'ю і прадстаўленне інтэрв'юванага: «*Цэнтральны камітэт КПСС адобрыў ініцыятыву маскоўскіх чыгуначнікаў па паскарэнню перавозкі грузаў цяжкавагавымі паяздамі. Пра тое, як вопыт масквічоў укараняецца на магістралі, нашаму карэспандэнту Г. Філончыку расказвае намеснік начальніка Беларускай чыгункі Я. Сітнікаў*».

Тры з пяці пытанняў у матэрыяле Г. Філончыка адкрытыя прадметныя, гэта значыць патрабуюць разгорнутых адказаў з інфармацыя на тэму чыгункі: *«Яфім Феапенцэвіч, раскажыце, калі ласка, у чым каштоўнасць ініцыятывы масквічоў і які эфект яна дае для Беларускай чыгункі?»* ці *«Звычайна, калі гаворым пра ваджэнне цяжкавагавых паяздоў, то ставім гэта ў заслугу лакаматыўным брыгадам, але ж поспех залежыць і ад іншых службаў чыгункі?»*.

Астатнія два пытанні ў гэтым інтэрв'ю выступаюць у якасці ўдакладняльных канструкцый, якія дапасоўваюцца да пытанняў, што апісваліся вышэй. Гэтыя ўдакладняльныя пытанні журналіст выкарыстоўвае для таго, каб кіраваць ходам інтэрв'ю і накіроўваць дыялог у правільнае інфармацыйнае рэчышча: *«Што канкрэтна робіцца на Беларускай чыгункі па пашырэнню вопыту масквічоў?»* ці *«Ці знойдзе гэта каштоўнае пачынанне праіску ў пасажырскім руху»*.

Прыведзеныя вышэй пытанні не могуць існаваць самастойна і выкарыстоўваюцца ў дапасаванні да пытанняў, якія ідуць перад імі.

Нельга не заўважыць тое, як Г. Філончык скончыў сваё інтэрв'ю. Напрыканцы гутаркі журналіст задае на першы погляд ніяк не звязанае з асноўнай тэмай матэрыялу пытанне: *«Ідзе вясна. Пачынаюцца палявыя работы. А там і ўборка ўраджаю. Як рыхтуюцца да гэтага чыгуначнікі?»*.

На гэтым прыкладзе бачна, што аўтар добра разумее свайго чытача і дакладна ведае аўдыторыю выдання. Па даце выхаду матэрыялу (12 красавіка) робім выснову аб хуткім пачатку палявых работ. Таму Г. Філончык напрыканцы гутаркі зразумеў, што ў чытачоў, якія звязаныя з сельскай гаспадаркай можа ўзнікнуць пытанне кшталту: *«А ці будуць новыя метады выкарыстоўвацца для перавозкі сельскагаспадарчых грузаў?»*. І таму для паўнаватаснага і актуальнага задавальнення інфармацыйных патрэбаў сваёй аўдыторыі журналіст задаў пытанне пазначанае вышэй. Адказ на яго быў наступны: *«Перавозку сельскагаспадарчых грузаў лічым адной з самых галоўных і ганаровых задач, якія стаяць перад чыгуначнікамі і чыгуначнікамі. Па «зялёнай вуліцы» прапускаем паязды з насеннем і мінеральнымі ўгнаеннямі. Без абмежавання даём вагоны пад сельскагаспадарчыя машыны. Чыгуначнікі пастараюцца, каб ураджай, які вырошчваюць хлебаводы, быў перавезены хутка і якасна. Гэтану будзе садзейнічаць і рух за ваджэнне цяжкавагавых саставаў»*.

Інтэрв'ю Я. Гарэліка «Героі прыходзяць з жыцця?» (11 красавіка 1979 г.) вызначаецца своеасаблівым аўтарскім падыходам да медыйнай праблематыкі, звязанай з творчасцю Максіма Танка. У гэтым матэрыяле вядзецца гутарка карэспандэнта з класікам беларускай літаратуры Максімам Танкам.

Медытэкст варта аднесці да інтэрв'ю-замалёўкі. Паводле камунікатыўнай задумы інтэрв'ю асабістае, бо маем не проста звычайную гутарку з банальнымі адказамі на пытанні, а насычаную экспрэсіўнымі і эматыўнымі канструкцыямі, што перадаюць асобу інтэрв'юванага, ягоны характар, манеру маўлення, таксама апісваецца цікавая гісторыя з жыцця пісьменніка і ўмовы, пры якіх адбываўся дыялог.

Калі казаць пра кампазіцыю гэтага інтэрв'ю, то тут варта адзначыць нетыповасць матэрыялу, які пачынаецца з вялікай уводнай часткі, што займае каля 30% ад агульнага аб'ёму.

Уводная частка падзяляецца на чатыры сэнсавыя блокі. У першым блоку журналіст вырашыў даць чытачу зачэпку, ад якой і пачнецца ўвесь наступны аповед. Зачэпкай у нашым выпадку стала аўтаматычная ручка: *«На пісьмовым сталё Максима Танка ляжыць старая, цяжкая на цяперашніх часах аўтаматычная ручка. Для паэта яна адначасова і рабочы інструмент, і рэліквія».*

У другім блоку ўводнай часткі ідзе тлумачэнне, адкуль узялася гэтая ручка і які сэнс яна мае для Яўгена Скурко:

«Чатыры з лішнім дзесяцігоддзі назад яе падарыў таварыш па падпольнай барацьбе – сакратар ЦК камсамола Заходняй Беларусі Мікалай Дворнікаў, Герасім, як звалі яго сябры. Вось што запісаў тады Максім Танк у сваім дзённіку. «Сустрэўся з Герасімам... Нечакана ён спытаў, што я ведаю аб Кастусю Каліноўскім. «Пацікаўся гэтым героем!». Калі развітваліся, ён падарыў мне сваю аўтаматычную ручку «Пелікан», пажадаў напісаць ёю шмат добрых вершаў і паэм...».

Паэт выканаў наказ друга. У хуткім часе была закончана паэма «Кастусь Каліноўскі», якая ўславіла подзвіг легендарнага важака прыгнечаных сялян, напісаны дзясяткі вершаў. Але прачытаць іх Дворнікаву не давялося. Ён па-геройску загінуў у Іспаніі, абараняючы ад фашызму свабоду і незалежнасць маладой рэспублікі.

Ішлі гады. Ручкай, што засталася ў памяць аб другу, Максім Танк стварыў дзясяткі цудоўных твораў, з ёю ён прайшоў усю вайну, ёю напісаў натхнёную кнігу «Нарачанскія сосны», за якую ўдастоены Ленінскай прэміі. І вось цяпер ручкай героя напісана паэма аб ім самім, аб яго здзіўляючым, мужным лёсе, які ўвабраў у сябе гісторыю цэлага пакалення».

Наступным блок журналіст прысвячае паэме «Мікалай Дворнікаў»: *«Апублікаваная нядаўна ў часопісе «Польмя» паэма «Мікалай Дворнікаў». атрымала высокую ацэнку крытыкі. Рэцэнзенты адзначаюць яе дакументальнасць, пішуць аб тым, што кожны радок, кожнае слова паэт вынасіў у сваім сэрцы. У іх і глыбокі боль аб таварышу, байцу партыі, які загінуў на барыкадах рэвалюцыі, і пачуццё гора за тое, што ў радах*

барацьбітоў за свабоду і шчасце мільёнаў людзей ішлі ў бой пасланцы беларускага народа».

У апошнім блоку ўводнай канструкцыі перад чытачом паўстае замалёўка, у якой апісваецца месца і атмасфера гутаркі паміж суразмоўцамі: *«Мы гутарым у рабочым кабінце старшыні праўлення Саюза пісьменнікаў рэспублікі. Адзін за другім заходзяць сабраты па пяру, каб паціснуць калегу руку, атрымаць добрую парадку, падзяліцца сваім, заветным... Наша размова – аб паэзіі, аб яе месцы ў «рабочым страі», аб паэтычных героях, аб напісаным і задуманым».*

Журналіст даволі творча паставіўся да напісання матэрыялу, бачна грунтоўная падрыхтоўка, даследаванне біяграфіі і ўласных дзённікаў Максіма Танка. Інакш і быць не можа, калі бярэш інтэрв’ю ў асобы такога маштабу.

Пасля ўводнага блокавага тэксту пачынаецца дыялог, які складаецца з шасці элементаў пытанняў-адказаў. Пытанні збольшага адкрытыя прадметныя, патрабуюць разгорнутых адказаў: *«Якая, на ваш погляд, галоўная зброя паэта?»* ці *«Што Вы лічыце самым цяжкім у творчасці?»*.

Таксама ў матэрыяле можам заўважыць пытанне закрытага тыпу ўдакладняльнае, якое стала вынікам аналізу папярэдняга адказу інтэрв’юванага: *«Гэта не першы Ваш твор, у якім дзейнічаюць рэальныя прататыпы?»*.

Завяршаецца інтэрв’ю фінальнай канструкцыяй, як і ў пачатку журналіст вырашыў творча падысці да кампазіцыі, дадаць экспрэсіі ў матэрыял. Прааналізаваўшы дзённікі Максіма Танка, Гарэлік выбраў цікавае цытату, думку якой працягнуў і дапоўніў ужо сваім аўтарскім поглядам:

«Прыпомніўся запіс у дзённіку Максіма Танка: «Мне здаецца, што няма ў нас месца, дзе не было б паэзіі. Яна вакол нас, як паветра... Столькі яшчэ чакае новых тэм, столькі ў алфавіце паэзіі прапушчаных мною літар».

Ручка на сталі пісьменніка. Як сімвал вернасці абавязку і як залог таго, што прапушчаныя ў алфавіце паэзіі літары будуць абавязкова напісаны».

Такім чынам, аўтарская прысутнасць журналіста наглядна выражаецца ў дыялогавых намерах, як мага больш маштабна раскрыць фігуру пісьменніка; шырока прымяняецца сінтаксічны прыём парцэляцыі (*Ручка на сталі пісьменніка. Як сімвал вернасці абавязку... і інш*).

У паданалізным матэрыяле прасочваецца тэндэнцыя да маштабіравання пытальных канструкцый, іх верыфікаванай структуры з мэтай максімальнага інфармацыйнага насычэння.

У газеце «Звязда» набываюць высокачастотнае прымяненне звужаныя па дыялагічнай структуры і суб’ект–аб’ектных зносін журналіста і рэцыпіента. Так, інтэрв’ю карэспандэнта «Звязды» С. Рубіна «Светлая ява

кожнага дня» прысвечана абмеркаванню экзістэнцыянальнага побыту ў канкрэтны перыяд. Журналіст вядзе гутарку з сакратаром парткама Мінскага мотавелазавода К. А. Устрымчуком. Галоўнай тэмай тут з'яўляецца даволі канкрэтныя ўмовы працы і павышэнне эфектыўнасці яе на адным са сталічных прадпрыемстваў.

Пачынаецца інтэрв'ю са стандартнага ліда, у якім прэзентуецца тэма матэрыялу, а таксама прадстаўляецца інтэрв'юяваны і даюцца звесткі пра ягоныя службовыя абавязкі.

Кампазіцыйная асаблівасць інтэрв'ю заключаецца ў тым, што дыялог пачынаецца не з пытання журналіста, а з саміх думак інтэрв'юяванага наконт пераменаў на прадпрыемстве. Пытанні ж журналіста базуюцца менавіта на гэтым выказванні інтэрв'юанта і дапаўняюць, удакладняюць тэзісы сакратара парткама. К. А. Устрымчук паведаміў пра захады да павышэння эфектыўнасці працы за кошт паляпшэння ўмоў рабочых. Журналіст задае першае пытанне ўдакладняльнага характару: *«Але прадукцыйнасць залежыць яшчэ ад многіх іншых фактараў. У тым ліку ад аўтаматызацыі вытворчасці?»*.

Гэтае выказванне па сваёй сутнасці з'яўляецца сцвярджэннем, але ў такіх умовах яно выконвае функцыю закрытага прадметнага пытання і патрабуе ад інтэрв'юяванага адмоўнага альбо станоўчага адказу, які хутчэй за ўсё мае быць дапоўнены нейкай інфармацыяй. Што мы і назіраем у адказе Устрымчука: *«Так. У апошні час мы змаглі вызваліць многіх рабочых ад цяжкай ручной працы, аўтаматызаваць і механізаваць цэлы рад працаёмкіх вытворчых працэсаў...»*.

Паводле кампазіцыі ў інтэрв'ю маем уступнае выказванне інтэрв'юяванага і тры блокі пытанняў-адказаў. Акрамя першага, удакладняльную функцыю выконвае і другое пытанне, якое адносіцца да катэгорыі адкрытых: *«І якую ролю гэта адыграла ў павышэнні эфектыўнасці вытворчасці?»*.

Трэцяе пытанне мае адкрытую структуру і прадметнае напаўненне, патрабуючы ад інтэрв'юяванага разгорнутага адказу: *«Якія задачы стаяць перад партыйнай арганізацыяй і ўсім калектывам завода ў чацвёртым годзе пяцігодкі?»*.

Таксама варта адзначыць кампазіцыйную завершанасць паданалізнага матэрыялу. Так, напрыканцы інтэрв'ю сакратар парткама, адказваючы на апошняе пытанне, падсумоўвае свае словы: *«Усё гэта дасць магчымасць павысіць узровень усёй нашай прапагандыскай і агітацыйнай работы, яшчэ больш узмацніць яе эфектыўнасць і дзейнасць»*.

У матэрыяле «Гарадскі адзел кадрў» (24 студзеня 1979 г.), у якім загадчык Мінскага гарадскога бюро па працаўладкаванні і інфармацыі

насельніцтва У. М. Пенкерт расказвае пра асаблівасці працы свайго падраздзялення.

Матэрыял «Гарадскі аддзел кадраў» адносіцца да прадметных інтэрв'ю, бо тут маем канкрэтную інфармацыю пра пэўную сферу дзейнасці, у нашым выпадку разглядаюцца пытанні, звязаныя з Мінскім гарадскім бюро па працаўладкаванні і інфармацыі насельніцтва.

Інтэрв'ю пачынаецца з ліда, у якім журналіст вырашыў зрабіць падводку з цікавым фактам і таму паведаміў пра юбілейнага наведвальніка бюро і яго працаўладкаванне: *«Стотысячнага наведвальніка прыняло Мінскае гарадское бюро па працаўладкаванні і інфармацыі насельніцтва. Ён накіраваны на работу ў спецыяльнае канструктарскае бюро аўтаматызацыі тэхналагічных працэсаў Міністэрства трактарнага і сельскагаспадарчага машынабудавання СССР».*

Далей структура матэрыялу складаецца з трох блокаў-адказаў. Пытанні ў гэтым інтэрв'ю з'яўляюцца дыялагічнымі і канкрэтна верыфікавальнымі:

«З якімі просьбамі часцей за ўсё звяртаюцца ў бюро людзі?» ці *«Якія цяпер галоўныя напрамкі ў рабоце бюро?»*.

Таксама ёсць у матэрыяле адкрытае пытанне, якое задаецца журналістам з мэтай удакладнення папярэдняга адказу інтэрв'юяванага пра эфектыўнасць працы: *«Як дасягаецца эфектыўнасць?»*.

Цікавая структурная асаблівасць інтэрв'ю заключаецца ў тым, што пасля першага пытання журналіста ідзе ўдакладненне пра інтэрв'юяваную асобу: *«Гэта пытанне карэспандэнт БЕЛТА адрасаваў загадчыку бюро У. М. Панкрату»*. Вось так журналіст вырашыў адрэкамендаваць суразмоўцу, дарэчы, імя самога карэспандэнта ў матэрыяле не пазначаецца.

У традыцыйным намінацыйным рэчышчы аформлена інтэрв'ю «Аператыўна, мэтанакіравана» (23 студзеня 1979 г.), у якім карэспандэнт «Звязды» М. Панасюк вядзе гутарку з другім сакратаром Брэсцкага райкама КПБ А. С. Дулісам. Як відаць з назвы матэрыялу, яго арганізацыя мае статычную перспектыву і аформлена ад'ектыўнымі канструкцыямі, што перадаюць прымету паводле дзеяння (як? – аператыўна і як? – мэтанакіравана). Кваліфікатары-прыслоўі ўжо рыхтуюць чытача да камунікатыўнай сітуацыі, характэрнай для таго часу: пярэтыўная ацэнка перадае сацыяльную, палітычную і эканамічную атмасферу заняпаднага часу.

Інтэрв'ю варта адносіць да тыпу экзістэнцыяльных матэрыялаў, якія сфарміраваны канкрэтным актуальным прадкам дня – выбары ў Вярхоўны Савет СССР.

Пачынаецца матэрыял з ліда, у якім паведамляецца пра хуткі надыход выбараў у Вярхоўны Савет СССР, а таксама ў ім падаецца інфармацыя пра асобу інтэрв'юяванага і пазначаецца яго пасада: *«Хлебаробы Прыбужжа, як і ўвесь савецкі народ, рыхтуюцца да падзеі вялікай палітычнай важнасці –*

чарговых выбараў у вышэйшы орган дзяржаўнай улады – Вярхоўны Савет СССР. Наш карэспандэнт сустраўся з другім сакратаром Брэсцкага райкама КПБ А. С. Дулісам і напросіў яго адказаць на некаторыя пытанні».

Далей у інтэрв’ю размяшчаюцца тры блокі пытанняў-адказаў. Пытанні ў матэрыяле адкрытыя прадметныя, нават справаздачныя: *«Альберт Станіслававіч, што канкрэтна робіць райком КПБ, каб на ўсіх этапах – ад стварэння выбарчых камісій да самога галасавання – гэта важная палітычная кампанія праходзіла максімальна дакладна і арганізавана?».*

Асаблівую ўвагу звяртае на сябе першае пытанне: *«Выступаючы на пасяджэнні Прызідыума Вярхоўнага Савета СССР, таварыш Л. І. Брэжнеў падкрэсліў: рыхтуючыся да гэтай адказнай палітычнай кампаніі, неабходна з першых крокаў задаць ёй дзелавы тон, паставіўшы ў цэнтр увагі выкананне задач, намечаных дваццаць пятым з’ездам КПСС, а таксама Пленумамі Цэнтральнага Камітэта. Што зроблена партыйнай арганізацыяй раёна ў гэтым напрамку?».*

Як можна ўбачыць, першае пытанне матэрыялу па аб’ёме большае за лід. Гэта звязана з тым, што журналіст вырашыў прывесці цытату Л. І. Брэжнева для таго, каб больш наглядна і зразумела гучала пытанне для чытача і інтэрв’юяванага.

Варта адзначыць, што перад намі інтэрв’ю-дыялог з партыйным чыноўнікам. Тут маем невялікую колькасць пытанняў, але вялікіх па аб’ёме, якія патрабуюць ад інтэрв’юяванага разгорнутых вялікіх адказаў у форме справаздачы, з пералікам важнай статыстычнай інфармацыі за пэўны перыяд часу.

Сваёй нестандартнасцю і своеасаблівай нетыповасцю вызначаецца інтэрв’ю «Сіла бульбянога гектара» (4 мая 1979 г.), у якім матэрыяле карэспандэнт «Звязды» М. Валугеў апытвае старшыню калгаса «Светлы шлях» У. Калачыка і сакратара парткама У. Майсака.

У ім распавядаецца пра вынікі працы калгаса і дзейнасць парткама. Яно мае нетыповую структуру, бо суб’ектамі гутаркі з’яўляюцца два рэспандэнты. Таксама трэба адзначыць тое, што журналіст вырашыў падаць інтэрв’ю не як гутарку, а як маналог інтэрв’юяваных.

Структура матэрыялу «Сіла бульбянога гектара» пачынаецца з уводнай часткі, у ёй прыводзіцца даволі грунтоўная статыстыка аб працы калектыўнай гаспадаркі. Аб’ём часткі складае каля 20% ад усяго матэрыялу. Журналіст вырашыў пазнаёміць чытача з тэмай інтэрв’ю менавіта ў такой форме, хутчэй за ўсё, уводная канструкцыя гэта ўжо апрацаваны адказ рэспандэнта:

«Калгас «Светлы шлях» Маладзечанскага раёна па выніках дзявятай пяцігодкі ўзнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. Яму

прысуджаны Памятны знак «За працоўную доблесць у дзявятай пяцігодцы», некалькі гадоў запар заносіцца на Усесаюзную Дошку гонару на ВДНГ СССР.

Гаспадарка перавыканалы планы трох гадоў дзясятай пяцігодкі на вытворчасці і продажы дзяржаве прадукцыі земляробства. Сярэдня ўраджайнасць бульбы летась склала 318 цэнтнераў з гектара. А звеннявы, кавалер ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга, член КПСС Іван Лаўрэнцьевіч Балыш з плошчы 77 гектараў накіраваў на 362 цэнтры клубняў. У зьяне камуніста кавалера ордэнаў Працоўнай Славы другой і трэцяй ступеняў Пятра Фёдаравіча Моніда з плошчы 73 гектары выйшла на 334 цэнтнеры.

Цікавыя і такія лічбы. За апошнія 10 гадоў плошча пад бульбай у гаспадарцы павялічылася са 120 да 250 гектараў. За гэты час валавая вытворчасць яе вырасла ў 3,2 раза, а продаж дзяржаве – у 2,8 раза. Прыкметна знізіўся сабекошт цэнтнера клубняў. Чысты прыбытак ад бульбаводства склаў 454 тысячы рублёў. Рэнтабельнасць галіны дасягнула 72 працэнтаў.

Павышэнню эфектыўнасці вытворчасці бульбы ў калгасе спрыялі насапраўднаму гаспадарскія адносіны да вырошчвання гэтай важнай культуры».

Пасля аб'ёмнай уводнай часткі ідзе прадстаўленне першага рэспандэнта: «Расказвае старшыня калгаса, кандыдат сельскагаспадарчых навук, Герой сацыялістычнай Працы Уладзімір Міхайлавіч Калачык:».

Варта адзначыць, што аповед рэспандэнта, які ідзе пасля прадстаўлення ўяўляе сабой цэльны блок. Бачна, што ў гэтым блоку журналіст скампанаваў некалькі адказаў інтэрв'юванага на папярэдне зададзеныя адкрытыя прадметныя пытанні, гэта вынікае з таго, што рэспандэнт некалькі разоў мяняе тэму, як бы пачынаючы адказ на новае пытанне.

Такая ж сітуацыя назіраецца і ў другой частцы інтэрв'ю, толькі распавядае ўжо другі рэспандэнт, вядома ж, пасля блоку-прадстаўлення: «Працягвае размову сакратар парткама Уладзімір Міхайлавіч Майсак».

Далей ідзе блок-апавед у якім кампануюцца адказы рэспандэнта.

Інтэрв'ю выклікае цікавасць тым, што ў гэтай сітуацыі журналіст выкарыстаў двух рэспандэнтаў, якім задаваў пытанні, звязаныя з іх непасрэднай галіной дзейнасці. Так старшыня калгаса расказваў аб агульнай сітуацыі ў гаспадарцы, а сакратар парткама закранае ўжо больш вузкую тэму, а менавіта, агітацыйную працу ў калектыўнай гаспадарцы. Таксама журналіст выбраў цікавую форму падачы інтэрв'ю: няма пытанняў інтэрв'юера, але ёсць добра скампанаваныя і структураваныя апаведы, а па сутнасці адказы, рэспандэнтаў.

Сацыяльна-эканамічнай і палітычнай сітуацыі прысвечаны матэрыял А. Мяснікова «Да новых задач – з высокай адказнасцю» (29 сакавіка 1979 г.), у

якім дэпутат Вярхоўнага Савета БССР Мікалай Сухій расказвае пра вынікі выбараў у Вярхоўны савет СССР і эканамічныя паказчыкі Міншчыны.

Матэрыял варта адносіць да прадметнага інтэрв'ю, у якім размова ідзе пра палітычныя і эканамічныя вынікі за пэўны перыяд часу.

Пачынаецца інтэрв'ю з кароткага ліда, у якім чытач можа атрымаць інфармацыю пра пасады інтэрв'юяванага: *«Старшыня выканаўчага камітэта Мінскага абласнога Савета народных дэпутатаў. Герой Сацыялістычнай Працы дэпутат Вярхоўнага Савета БССР Мікалай Андрэевіч СУХІЙ адказвае на пытанні карэспандэнта «Звязды».*

Матэрыял складаецца з чатырох блокаў пытанняў журналіста і адказаў рэспандэнта. Першае пытанне мае аб'ёмную канструкцыю: *«Нядаўна адбыліся выбары ў Вярхоўны Савет СССР. Яны прадэманстравалі адзінства савецкага народа, яго цесную згуртаванасць вакол Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, аднадушную падтрымку яе ўнутранай палітыкі. Мікалай Андрэевіч, раскажыце, калі ласка, які ўплыў на працоўную дзейнасць рабочых, калгаснікаў, народнай інтэлігенцыі двойчы ардэнаноснай Міншчыны зрабіла гэтая важная палітычная кампанія?».*

Як можам бачыць, гэтае пытанне складаецца з дзвюх частак. Першая – гэта, так бы мовіць, падводка да інтэрв'ю, якая дапаўняе кароткі лід, само ж пытанне гучыць у другой частцы, або апошнім сказе і з'яўляецца адкрытым прадметным.

Другое пытанне ў інтэрв'ю мае ўдакладняльную функцыю, таму што вынікае з папярэдняга адказу рэспандэнта: *«Што, на Вашу думку, ляжыць у аснове поспехаў працаўнікоў прамысловай і сельскай гаспадаркі?».*

Наступнае пытанне журналіст задае, каб даведацца пра дзейнасць Саветаў народных дэпутатаў. Гэтае пытанне, як і першае, з'яўляецца прадметным адкрытым: *«У выкананні рашэнняў дваццаць пятага з'езда КПСС і дваццаць восьмага з'езда Камуністычнай партыі Беларусі вялікая роля належыць Саветам народных дэпутатаў. Раскажыце, калі ласка, аб іх дзейнасці?».*

У апошнім блоку інтэрв'ю журналіст не задае пытанне, замест гэтага ён канстатуе: *«Здабыткі і здзяйсненні сталічнай вобласці – гэта вынік самаадданай працы людзей – працавітых, настойлівых, шчырых...».*

Гэтым сцвярджаннем журналіст задае закрытае пытанне рэспандэнту, у такой сітуацыі інтэрв'юяваны мусіць або пагадзіцца са словамі аўтара, або іх абвергнуць.

Вызначэнню напрамкаў развіцця народнай гаспадаркі і зваротнай рэакцыі на крытыку прысвечана інтэрв'ю «Позірк у заўтрашні дзень» (20 мая 1979 г.), у якім карэспандэнт «Звязды» М. Панасюк апытваў жыхароў Іванаўскага раёна наконт працы райкама партыі.

Інтэрв'ю, адносіцца да прадметных і мае шэраг структурных асаблівасцей, на якія варта звярнуць увагу. Пачынаецца яно з аб'ёмнай ўводнай канструкцыі, у якой аўтар робіць падводку да гутаркі. М. Панасюк вырашыў будаваць матэрыял на параўнанні паказчыкаў працы райкама партыі, што можна заўважыць ва ўводнай канструкцыі:

«Іванаўскі райком партыі ў свой час крытыкаваўся за сур'ёзныя недахопы ў рабоце. Тут прымалася нямаля пастаноў на самых розных пытаннях, але дзейснага кантролю за іх выкананнем не было. Паслабленне партыйнага ўплыву з'явілася прычынай таго, што гаспадаркі раёна развіваліся значна ніжэй за свае патэнцыяльныя магчымасці. Да гонару райкама партыі ён зрабіў належныя вывады з крытыкі, галоўную ўвагу сканцэнтраван на пошуках новых, больш эфектыўных прыёмаў партыйнага кіраўніцтва эканомікай. Дастаткова сказаць, што ўжо два гады запар раён удастойваецца пераходнага Чырвонага сцяга ЦК КПСС, Савета Міністраў СССР, ВЦСПС і ЦК ВЛКСМ. Летась сабраны на 30,8 цэнтнера з гектара, 257 – бульбы. Вытворчасць збожжжа за тры гады павялічылася ў параўнанні з адпаведным перыядам мінулай пяцігодкі на 30 працэнтаў, цукровых буракоў – у два разы, бульбы – на 7,2 працэнта (пры скарачэнні на трэць яе пасяўной плошчы). Значна павысілася прадуктыўнасць жывёлы, дзякуючы чаму вытворчасць малака ўзрасла на 48,4 і мяса – на 43,4 працэнта.

У гэтых поспехах як у лютэрку бачна канкрэтная работа райкама КПБ на мабілізацыі працоўных на паспяховае выкананне планаў і сацыялістычных абавязацельстваў. Аб тым, як ацэньваюць дзейнасць партыйнага камітэта камуністы раёна, нашаму карэспандэнту расказалі».

Як бачым, апошні сказ ўводнага тэксту ўяўляе сабой пытанне, адказ на якое мусіць быць далей. Варта адзначыць, што тут маем справу з непрамым адкрытым прадметным пытаннем. Дарэчы, перад тым як падаць адказ рэспандэнта, чытача знаёмяць з ім: «*Е. М. Місюта, даярка калгаса імя Горкага, член райкама КПБ*».

Цікава, што ў інтэрв'ю ідзе апытанне адразу пяцёх рэспандэнтаў: даяркі, старшыні калгаса, галоўнага агранома і сакратароў парткама. Пры гэтым трэба заўважыць, што даярка, аграном і старшыня з'яўляюцца прадстаўнікамі розных калгасаў Іванаўскага раёна. Гэта зроблена для таго, каб паказаць стан гаспадаркі і адносіны да працы парткама не ў адным канкрэтным прадпрыемстве, а ў маштабе цэлага раёна.

Паданалізны медыятэкст можна назваць інтэрв'ю-анкетай, бо маем справу з адказамі пецярых рэспандэнтаў на загадзя падрыхтаванае пытанне. Дарэчы, гэтае адзінае пытанне падавалася ў канцы ўводнай канструкцыі.

Прааналізаваўшы адказы інтэрв'юяваных, можна заўважыць, што камусьці з рэспандэнтаў журналіст задаваў удакладняльныя пытанні, як, напрыклад, галоўнаму аграному калгаса «Светлы шлях» В. Корсаку. Спдар

Корсак пачынае свой адказ з апісання працы райкама партыі, новых падыходах і метадах яе арганізацыі: *«Райкам КПБ надае асаблівае значэнне арганізацыі масавых узаемаправерак...»*.

Пасля В. Корсак ужо расказвае пра свае непасрэдныя абавязкі. *«Сваю задачу наша аграрнамічная служба бачыць у тым, каб выкарыстаць найбольш прымальныя прыёмы апрацоўкі глебы, аптымальныя нормы высева і гушчыні пасадкі...»*.

Хутчэй за ўсё інтэрв'юяваны змяніў тэму пасля ўдакладняльнага пытання журналіста, хаця ўсе пяць блокаў адказаў у матэрыяле падаюцца як цэльныя канструкцыі.

Класічным патрабаваннем да арганізацыі інтэрв'ю адпавядае матэрыял карэспандэнта «Звязды» І. Хвошчанкі «Памножым дасягнутае» (7 снежня 1980 г.), у якім намеснік старшыні калгаса імя Леніна Гомельскага раёна Фелікс Шэрман расказвае інтэрв'юеру пра заатэхнічны сектар гаспадаркі. Матэрыял адносіцца да шэрагу прадметных інтэрв'ю, таму што ў ім падаецца канкрэтная інфармацыя, факты і статыстыка, якая датычыцца працы гаспадаркі.

Само інтэрв'ю пачынаецца з ліда, які працягваецца адказам рэспандэнта з пазначэннем ключавых планавых паказчыкаў і абавязкаў. Далей размяшчаюцца два блокі пытанняў-адказаў.

Пры аналізе гэтага інтэрв'ю варта звярнуць увагу на лід, у якім журналіст выкарыстоўвае некалькі цікавых прыёмаў:

«З натхненнем успрынялі працаўнікі калгаса імя Леніна Гомельскага раёна праект «Асноўных напрамкаў эканамічнага і сацыяльнага развіцця СССР на 1981-1985 гады і на перыяд да 1990 года». Яны ўважліва вывучаюць і абмяркоўваюць яго, аналізуюць дасягнутыя здабыткі, намячаюць новыя рубяжы.

З вялікай актыўнасцю абмеркавалі свае задачы і работнікі, малочнага комплексу. На вытворчай нарадзе аператар машыннага даення Надзея Самуілаўна Скамарохава, якая абслугоўвае 90 кароў, прапанавала прыняць у гонар дваццаць шостага з'езда партыі павышаныя сацыялістычныя абавязацельствы на зімова-стойлавы перыяд. Яе прапанова знайшла аднадушную падтрымку ў калектыве. Партбюро і праўленне калгаса ўхвалілі абавязацельствы жывёлаводаў. Якія яны? З такім пытаннем карэспандэнт «Звязды» звярнуўся да намесніка старшыні калгаса, сакратара партбюро Ф. І. Шэрмана».

Адразу бачна, што ўступная канструкцыя складаецца з двух абзацаў. У першым чытачу падаецца кароценькая замалёўка, якая мае на мэце паведаміць аб прыняцці праекта на пяцігодку, у другім абзацы гэтая інфармацыя дапаўняецца. Напрыклад, у другім абзацы згадваецца аператар машыннага даення Надзея Скамарохава, якая перавыканалы планы мінулага

года, да яе асобы рэспандэнт падчас інтэрв'ю будзе неаднаразова звяртацца. Доволі цікава журналіст вырашыў скончыць уступ. І. Хвошчанка піша аб тым, што былі ўхвалены абавязацельствы жывёлаводаў і ў той жа момант задаецца пытаннем: *«Якія яны?»*. Затым аўтар прадстаўляе свайго суразмоўцу, які і будзе адказваць на пытанне. Можна казаць пра тое, што І. Хвошчанка ўжо ва ўступнай частцы матэрыялу задае Феліксу Шэрману адкрытае прадметнае пытанне, адказ на якое падаецца адразу: *«За гэты час намецілі надаіць у сярэднім ад каровы не менш чым на 2.220 кілаграмаў малака – на 24 кілаграмы больш мінулагадняга, а ў валавым вылічэнні 2.558 тон – на 51 тону больш. Дзяржаве прададзім 2.410 тон першагатурнага малака»*.

Пасля адказу рэспандэнта журналіст задае дадатковае ўдакладняльнае пытанне: *«На чым грунтуюцца такія абавязацельствы?»*.

Апошняе пытанне можна падзяліць на два ўмоўныя блокі. У першым І. Хвошчанка вырашыў прывесці факт, каб, абапіраючыся на яго, задаць Феліксу Шэрману прадметнае адкрытае пытанне: *«Вядома, вытворчасць малака перш за ўсё залежыць ад кармавой базы. Якая яна ў калгасе, Фелікс Ісакавіч?»*.

Кампазіцыйнай асаблівасцю вызначаецца інтэрв'ю «Надзеяная аснова» (16 верасня 1980 г.), у якім М. Панасюк вядзе гутарку са старшынёй праўлення і дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР Іванам Іванавічам Савенкам.

Гаворка ідзе аб сектары жывёлагадоўлі, а менавіта, аб яго развіцці і паспяховым выкананні планаў бягучай пяцігодкі. Такім чынам, інтэрв'ю «Надзеяная аснова» варта аднесці да катэгорыі прадметных інтэрв'ю.

Кампазіцыйна інтэрв'ю мае ўступную канструкцыю, якая складаецца з двух абзацаў і трох блокі пытанняў-адказаў. Ва ўступнай канструкцыі журналіст расказвае пра заслугі гаспадаркі, пра якую будзе ісці гаворка, а таксама прадстаўляе чытачу рэспандэнта:

«Калгас «Зара камунізму» Іванаўскага раёна пяты раз запар удастоены пераходнага Чырвонага сцяга ЦК КПСС, Савета Міністраў СССР, ВЦСПС і ЦК ВЛКСМ за вынікі, дасягнутыя ва Усесаюзным сацыялістычным спаборніцтве і паспяховае выкананне планаў эканамічнага і сацыяльнага развіцця.

На новы, больш высокі рубезж рубезж выйшлі сёлета жывёлаводы гаспадаркі. Аб тым, як яны дабіліся важкіх здабыткаў у вытворчасці і продажы малака і мяса, што робяць цяпер, каб на прыкладу ініцыятараў рэспубліканскага сацыялістычнага спаборніцтва паспяхова правесці зімоўку статка і атрымаць як мага больш прадукцыі ферм, расказвае старшыня праўлення дэпутат Вярхоўнага Савета БССР І. І. Савенка».

Пасля ўступнай канструкцыі журналіст задае пытанні рэспандэнту. Усе тры пытанні можна характарызаваць як адкрытыя прадметныя: *«Іван*

Іванавіч, што, на ваш погляд, забяспечыла інтэнсіўнае развіццё жывёлагадоўлі?» ці «Раскажыце калі ласка аб выніках працы на фінішы дзясятай пяцігодкі?».

У апошнім пытанні інтэрв'ю журналіст выкарыстоўвае прыём канстатацыі факту. Так, М. Панасюк распавядае пра тое, што зімоўка – самы адказны перыяд у жывёлагадоўлі. Гэта зроблена для ўзмацнення эфекту ад пытання і часткова для ўплыву на адказ суразмоўцы: *«Цікава было б пачуць, як у калгасе праходзіць зімоўка – самы адказны перыяд у жывёлагадоўлі?».*

Такім чынам, прааналізаваныя інтэрв'ю характарызуюцца ў сваёй кампазіцыі звужанай або разгалінаванай кампаноўкай у залежнасці ад камунікатыўных мэт, пастаўленых журналістам. Усе яны прэтэндуюць на дыялогавую прыроду, накіраваную на суб'ект-аб'ектную інфармацыйную мадэль, у якой масавая аўдыторыя выступае ў якасці пасіўнага аб'екта на які накіравана вербальнае дзеянне. Пацвярджэннем гэтага з'яўляецца пытална-верыфікавальная форма канструкцый, у якіх часцей за ўсё ўжо закладзены адказы на пытанні.

2.2 Жанравыя асаблівасці тэкстаў інтэрв'ю газеты «Чырвоная змена» ў кантэксце савецкіх традыцый

Для любога выдання даволі важнай бачыцца наладжванне эфектыўнай камунікацыі з аўдыторыяй. Зваротную сувязь сёння разглядаюць як адну з найважнейшых інтэрактыўных крыніц інфармацыі з высокай дынамікай удзеяння на грамадства. З гэтага гледзішча даволі цікавым бачыцца матэрыял В. Ермакова «Каратэ загартоўвае характар» («Чырвоная змена» 26 сакавіка 1981 г.), у якім журналіст вядзе размову са спартсменам Леанідам Лушчыкам.

Адразу кідаецца ў вочы адметнасць структуры гэтага матэрыялу. Інтэрв'ю пачынаецца не лідам, а лістом чытача газеты «Чырвоная змена», рабочага В. Жаўтка:

«Дарагая рэдакцыя! Мне вельмі цікавіць развіццё новага віду барацьбы – каратэ – у нашай рэспубліцы. З захапленнем назіраю за праходзячымі спаборніцтвамі. Вельмі падабаюцца выступленні беларускага барца Л. Лушчыка. Паядынкі, у якіх ён удзельнічае, заўсёды дынамічныя і прыгожыя. Не так даўно ён стаў сярэбраным прызёрам на першым чэмпіянаце краіны.

Мне хочацца больш даведацца пра гэтага каратыста, аб яго першых кроках у спорце, аб дасягненнях, планах на будучае».

Ліст з'яўляецца паўнаwartаснай часткай структуры інтэрв'ю, ён сведчыць пра цікавасць аўдыторыі газеты «Чырвоная змена» да

паданалізнага матэрыялу. Гэтым прыклад зваротнай сувязі яскрава дэманструе цеснае супрацоўніцтва рэдакцыі са сваімі чытачамі.

Пасля ліста інтэрв'ю працягваецца лідам, у якім журналіст робіць невялікую замалёўку пра вобраз інтэрв'юванага, яго вучняў, а таксама пра абставіны размовы. Лід з'яўляецца сапраўдным міні-аповедам са сваімі мастацкімі вобразамі і нават сюжэтам: *«Уражанне было такое, што глядзіш кінаплёнку, якую пусцілі занадта хутка, – настолькі маланкавыя і кароткія былі ўдары. Нічога нельга было разабраць у белай віхуры, якая кружылася на татамі. Раптам усё застыла. Застаючыся ў баявых пазіцыях, сапернікі насцярожана глядзелі адзін на аднаго. Потым пакланіліся, усміхнуліся і разышліся. Адзін з іх загадаў спартсменам, якія назіралі за боем, працягваць трэніроўку і падышоў да мяне. Гэта быў Леанід ЛУШЧЫК – член зборнай рэспублікі па каратэ, сярэбраны прызёр першага чэмпіяната СССР».*

Далей структура інтэрв'ю прадстаўлена пытаннямі журналіста і адказамі інтэрв'юванага. Гэта дае падставу лічыць паданалізны матэрыял інтэрв'ю-дыялогам.

Паводле гледжання камунікатыўнай задумы інтэрв'ю «Каратэ загартоўвае характар» з'яўляецца прадметна-асабістым, і гэта вынікае з таго, што тут гаворка ідзе пра спартсмена Леаніда Лушчыка, у прывязцы да стану рэчаў у сферы каратэ.

У інтэрв'ю выкарыстоўваюцца пытанні адкрытага тыпу, якія патрабуюць разгорнутага адказу. Напрыклад: *«Як лепш, на Вашу думку, пачынаючаму каратысту авалодаць усімі тонкасцямі барацьбы?»* ці *«Вы ўжо ўдзельнічалі ў многіх буйных спаборніцтвах па каратэ. Якія з іх больш за ўсё запамніліся?»*.

Таксама ў інтэрв'ю «Каратэ загартоўвае характар» журналіст выкарыстоўвае накіравальныя (паводле сакратычнага метаду) пытанні: *«Цікава, ці дабіліся ў гэтым плане поспехаў?»*; *«Якія Вашы ўражанні ад гэтага чэмпіяната?»*; *«Навуковая работа таксама звязана з каратэ?»*.

Пытанні выконваюць удакладняльную функцыю, таксама яны кіруюць далейшым ходам інтэрв'ю.

Спартыўнай праблематыцы прысвечана і інтэрв'ю карэспандэнта БелТА У. Хількевіча «Стаўленне» («Чырвоная змена» 15 студзеня 1981 г.), якое вызначаецца сваёй прадметнай тэматыкай. Гэта вынікае з гутаркі аб канкрэтным стане рэчаў каратэ ў БССР, а таксама аб перспектывах беларускіх спартсменаў на саюзных спаборніцтвах у Ташкенце.

Паданалізнае інтэрв'ю мае класічную структуру: спачатку ідзе лід, які ўводзіць чытача ў тэму матэрыялу, потым падаюцца паслядоўныя пытанні журналіста і адказы інтэрв'юванага. Такая характарыстыка падкрэслівае дыялагічную прыроду матэрыялу.

Пытанні ў інтэрв'ю канкрэтныя, накіраваныя на атрыманне як мага большага аб'ёму інфармацыі. Дзеля гэтай мэты ў інтэрв'ю выкарыстоўваюцца ўскладненыя па канструкцыі пытанні кшталту: *«Высокі тэхнічны ўзровень некаторых фінальных баёў не можа не радаваць. Чыста эстэтычнае задавальненне атрымалі тыя, хто бачыў паядынкi з удзелам мінскага дынамаўца Анатоля Кур'яновіча, чэмпіёна рэспублікі ў вагавай катэгорыі да 55 кілаграмаў (гэта выхаванец трэнера А. Ляцецкага). Яму заслужана прысуджаны спецыяльны прыз за лепшую тэхніку. Балельшчыкам вельмі імпанавалі і Аляксандр Сафонаў з Наваполацка, які заняў другое месца ў вазе да 70 кілаграмаў. Таму яны апладысмантамі сустрэлі наведанне суддзі-інфарматара аб тым, што Аляксандру ўручаецца прыз за самую прыгожую перамогу. Парадавалі гледачоў і практычна ўсе чэмпіёны. Але ўспомніце, Алег, колькі было бясколерных тэхнічных дзеянняў, колькі было папярэджанняў спартсменам за розныя парушэнні. Было і некалькі дыскваліфікацый на адну сустрэчу за перавышэнне ўзроўню дазволенага кантакту...».*

Варта адзначыць, што такое грувасцкае пытанне наўрад ці было зададзена журналістам пры сустрэчы, бо вялізная канструкцыя банальна не была б успрынята інтэрв'юяваным. Абапіраючыся на прыведзеныя звесткі, можна зрабіць выснову аб тым, што ў паданалізным інтэрв'ю мае месца рэдактарская апрацоўка тэксту.

Таксама варта звярнуць увагу на яшчэ адну характэрную рысу матэрыялу «Стаўленне» – форму развітання са спартсменам напрыканцы інтэрв'ю: «Вялікіх поспехаў Вам, Алег, і вашым таварышам у лютым у Ташкенце». На што інтэрв'юяваны адказвае: «Дзякуй». Трэба адзначыць, што гэты прыклад падкрэслівае дыялагічную прыроду матэрыялу. Таму, як у звычайнай размове, так і ў інтэрв'ю маюць месца банальныя правілы этыкету, якія непасрэдна могуць быць адлюстраваны ў газетнай публікацыі.

Вялікую ролю ў савецкіх выданнях мелі матэрыялы, прысвечаныя міжнароднай тэматыцы, іх задачай было інфармаванне жыхароў СССР аб жыцці іншых краін і сцвярджанне перавагі камуністычнага ладу над капіталізмам. Такія ідэалагічныя тэндэнцыі закраналі і жанр інтэрв'ю, што можна прасачыць на прыкладзе матэрыялу Дзмітрыя Палякова «Моладзь Іспаніі змагаецца» («Чырвоная змена» 5 чэрвеня 1986 г.), у якім прадстаўнік іспанскай моладзі расказвае аб унутрыпалітычным становішчы сваёй краіны.

Са структурнага гледжання інтэрв'ю мае класічную канструкцыю. Матэрыял пачынаецца зачынам і працягваецца чатырма блокамі пытанняў-адказаў. У зачыне аўтар падае чытачу агульную інфармацыю пра маладзёжны рух у Іспаніі і прадстаўляе свайго суразмоўцу:

«Нядаўна адзначыла сваю гадавіну іспанская арганізацыя Калектывы маладых камуністаў. З'яўленне яе на палітычнай арэне сучаснай Іспаніі не

выпадкова. Маладзёжны рух краіны з моманту падзення франкіскай дыктатуры быў стракатым і неарганізаваным. Дакладную класавую і разам з тым агульнадэмакратычную накіраванасць гэтаму руху, як паказвае гістарычны вопыт, здольна даць маладзёжная арганізацыя, што базіруецца на прынцыпах марксізму-ленінізму і пралетарскага інтэграцыяналізму, якой і з'яўляюцца Калектывы маладых камуністаў. Папулярнасць, а гэта значыць, і колькасць новай арганізацыі пастаянна растуць.

Карэспандэнт АДН Дзмітрый Палякоў сустраўся з паліткіраўніком нацыянальнай камісіі Калектываў маладых камуністаў Хасе-Мігелем СЕСПЕДЭСАМ і напросіў яго адказаць на некалькі пытанняў».

Варта адзначыць, што пасля зачыну матэрыял працягваецца непасрэдным дыялогам журналіста і рэспандэнта. Гэты дыялог складаецца з чатырох блокаў пытанняў-адказаў. Першае пытанне Дзмітрыя Палякова адносіцца да катэгорыі адкрытых прадметных, з такіх пытанняў часта і пачынаецца дыялагічная частка ў інтэрв'ю: «Хасе-Мігель, што ў цяперашні час знаходзіцца ў цэнтры ўвагі вашай арганізацыі?».

Другое пытанне ў інтэрв'ю таксама адкрытае прадметнае, гэта сведчыць аб тым, што інтэрв'юер задаволіў свае інфармацыйныя патрэбы першага пытання і перайшоў да раскрыцця наступнай тэмы: «Якія ўнутраныя праблемы іспанскай моладзі хвалююць Калектывы маладых камуністаў?».

Далей пытанні журналіста ў інтэрв'ю набываюць удакладняльны кіравальны характар. Гэта робіцца пасля таго, як інтэрв'юант распавядае аб парушэннях дэмакратычных свабод у ягонай краіне. Дзмітрый Палякоў зразумеў, што гэтая тэма важная і таму вырашыў надаць ёй больш увагі ў гутарцы, задаўшы кароткае пытанне, якім скіраваў плынь дыялогу ў патрэбнае рэчышча: «Ці нельга прывесці прыклады?».

Апошняе пытанне ў матэрыяле складзена так, каб адказваючы на яго, рэспандэнт мог гарманічна і лаканічна скончыць думку: «Ці намячаюцца ў Іспаніі якія-небудзь зрухі ў напрамку згуртавання дэмакратычнага маладзёжнага руху?».

Сваёй структурнай нетыповасцю вылучаецца матэрыял А. Казаковай «Паверхі ініцыятывы» («Чырвоная змена» 11 чэрвеня 1986 г.), у якім сакратар камсамола аднаго з падраздзяленняў ВА «Інтэграл» Юрый Гук расказвае пра будаўніцтва маладзёжных жыллёвых комплексаў.

Матэрыял адразу ж можна аднесці да шэрагу прадметных інтэрв'ю-дыялогаў, бо ў інтэрв'ю гаворка вядзецца пра канкрэтны стан рэчаў у будаўніцтве жыллёвых комплексаў.

Як было ўжо адзначана, структура інтэрв'ю мае некалькі нетыповых кампанентаў. Пачынаецца матэрыял з зачыну, у якім чытачу падаецца

інфармацыя пра цікавы будаўнічы эксперымент, удзел у якім вырашылі прыняць і беларускія гарады, таксама ў зачыне прадстаўляецца асоба інтэрв'юванага:

«Сёння, калі будаўніцтва маладзёжных жыллёвых комплексаў вядзецца ўжо ў 70 абласцях краіны, створана ініцыятыўная група і Мінскага МЖК пры сталічным гаркаме ЛКСМБ. У сталіцы Беларусі вырашылі прыняць удзелу эксперыменце калектывы амаль 60 прадпрыемстваў. Гэта вытворчыя аб'яднанні «Прамень», «Гранат», «Калібр», падшыпнікавы, трактарны заводы і многія іншыя. Паступілі заяўкі ў ЦК ЛКСМБ з Гродна, Наваполацка, Віцебска, Гомеля...

Наш няштатны карэспандэнт А. Казакова сустрэлася з кіраўніком ініцыятыўнай групы Мінскага МЖК, сакратаром камітэта камсамола аднаго з падраздзяленняў ВА «Інтэграл» Юрыем ГУКАМ».

Пасля зачыну матэрыял працягваецца рэплікай Юрыя Гука, у якой рэспандэнт расказвае аб цікавасці да праектаў з боку моладзі, а таксама памылках пры праектаванні жыллёвых комплексаў у Калінінградзе. Менавіта адштурхоўваючыся ад апошняй інфармацыі пра памылкі ў праектах, журналіст задае першае пытанне ў дыялагічнай частцы. Інтэрв'ю налічвае 6 канструкцыйных пытанняў-адказаў. Варта адзначыць, што першае пытанне з'яўляецца ўдакладняльным і адразу накіроўвае інтэрв'юванага на патрэбную плынь гутаркі: *«Як так здарылася?»*.

Далей у гутарцы журналіст выкарыстоўвае прадметнае закрытае пытанне. У адказе на яго рэспандэнт мусіць даць станоўчы, альбо адмоўны адказ, які звычайна дапаўняецца: *«А ці ёсць у жыцці маладзёжных жыллёвых комплексаў нейкія адметныя, своеасаблівыя рысы, якіх, напрыклад, няма сёння ў нашых «звычайных» гарадскіх мікрараёнах?»*.

Наступнае пытанне з'яўляецца па сваёй сутнасці ўдакладняльным сцвярджаннем, з дапамогай якога журналіст імкнецца атрымаць больш інфармацыі ад адказу на папярэдняе пытанне: *«Але ж большасць з гэтых задум свердлаўчан – яшчэ толькі ў планах?»*.

У адказе на папярэдняе пытанне рэспандэнт расказвае пра стварэнне аргкамітэтаў і правядзенне спаборніцтваў на права стаць членамі МЖК. А. Казакова вырашыла здабыць яшчэ больш інфармацыі пра дзейнасць моладзі і таму задае кароткае ўдакладняльнае пытанне, з дапамогай якога непасрэдна кіруе ходам дыялогу: *«Ну, а далей?»*.

Апошняе пытанне інтэрв'юера ў дыялогавай частцы варта аднесці да адкрыта верыфікаваных: *«Чым канкрэтна заняты члены ініцыятыўнай групы зараз?»*.

У дыялогавай частцы матэрыялу ёсць прыкметы жывой гутаркі, тут маюцца на ўвазе кароткія ўдакладняльныя пытанні, а таксама падача праз

тэкст эмоцый рэспандэнта ў ягоных адказах: *«Дадам: у планах не толькі свердлаўчан, але і мінчан – таксама, – усміхаецца Юрый».*

Канцоўка інтэрв'ю прыпадае на чатырохабзацнае паведамленне ад рэдакцыі, у якім падводзяцца вынікі нарады па пытаннях будаўніцтва, а таксама падаюцца звесткі аб доўгатэрміновых планах на ўзвядзенне будынкаў.

Фізічная культура і спорт у СССР займалі важнае месца ў жыцці савецкага грамадства. Гэтай сферы надавалася вялікая ўвага на самым высокім дзяржаўным узроўні. Спорт прапагандаваўся ўсюды, дзе толькі можна. Таму не дзіўна, што ў савецкай прэсе тэма фізічнай культуры асабліва адлюстроўвалася і ў інтэрв'ю. Яскравы прыклад – матэрыял В. Дутава «Якая цана здароўя» (24 чэрвеня 1986 г.), у якім журналіст вядзе гутарку са старшынёй Беларускага спорткамітэта пра папулярызацыі фізкультуры сярод насельніцтва.

Інтэрв'ю мае прадметную скіраванасць, бо інфармацыя, якая тут падаецца мае канкрэтную мэту – паказаць, якія мерапрыемствы праводзяцца спартыўным камітэтам у рэчышчы папулярызацыі фізкультуры сярод насельніцтва.

Пачынаецца матэрыял з зачыну, які складаецца з двух абзацаў. Інтэрв'ю аўтар вырашыў пачаць з падводкі ад тэмы культуры да фізкультуры. Таксама ў зачыне прадстаўляецца інтэрв'юяваны і прыводзяцца звесткі пра перадавікоў Мінскага камвольнага камбіната, якія дасягаюць высокіх вынікаў у працы, дзякуючы спорту:

«Праблема «лішняга білеціка» на добры спектакль або папулярны ансамбль стала як бы прывычнай, нармальнай з'явай. Нармальнай таму, што кожны з нас мае патрэбнасць у духоўным пажытку, ад чаго жыццё становіцца больш цікавым. Вось такая натуральная цяга павінна быць у чалавека і да культуры фізічнай, лічыць старшыня Беларускага спорткамітэта В. П. САЗАНОВІЧ. Развіваючы сваю думку аб сацыяльнай ролі фізкультуры, ён гаворыць, што затраты на ахову здароўя ў нас немалыя, але галоўным чынам па артыкулу «Медыцына». А вось калі на службу прафілактыкі захворванняў паставіць фізкультуру, то яны будуць значна меншымі.

Дзесяць разоў можна абкруціць Зямлю па экватары прыгожым палатном, сатканым на Мінскім камвольным камбінаце. Яго калектыў па праву з'яўляецца лідэрам сацыялістычнага спаборніцтва ў галіне. А там, дзе высокія паказчыкі ў працы, заўсёды ў пашане спорт. Кіраўнікі камбінатаглыбока перакананы ў тым, што працоўная актыўнасць знаходзіцца ў прамой залежнасці ад здароўя ткачых. Тут ведаюць яму цану.»

Пасля зачыну пачынаецца дыялог паміж суразмоўцамі, ён складаецца з чатырох блокаў пытанняў-адказаў. Першае пытанне выцякае з апошніх слоў зачыну пра цану здароўя. Гэтае пытанне з'яўляецца закрытым удакладняльным: *«А ці ёсць наогул такая цана?»*.

Наступнае пытанне, зададзенае журналістам, таксама адносіцца да закрытых удакладняльных. Такія пытанні выкарыстоўваюцца ў тым выпадку, калі асноўная інфармацыя атрымана, але патрабуе ўдакладнення: *«Але ці на ўсіх хане адпускаемых сродкаў?»*.

Трэцяе пытанне таксама адносіцца да закрытых удакладняльных у сувязі з гэтым дыялог у інтэрв'ю набывае жывы гутарковы характар. Гэты эфект дасягаецца кароткімі пытаннямі: *«Энергічныя кіраўнікі і гаспадарнікі ўсё ж знаходзяць выхад?»*.

Апошняе пытанне ўжо адносіцца да тыпу прадметных адкрытых. Такім чынам журналіст дае інтэрв'юванаму скончыць інтэрв'ю падсумоўваючым выказваннем: *«Дарэчы, якія крокі робяцца па тэхнічнаму аснашчэнню фізкультурных комплексаў?»*.

Такім чынам, прааналізаваныя інтэрв'ю адрозніваюцца стэрэатыпнасцю пытанняў і адказаў. Маўленне суразмоўцаў набывае сухі, афіцыйны характар. Галоўнай мэтай такіх інтэрв'ю было атрыманне інфармацыі, менавіта таму ў савецкі перыяд замацавалася ўяўленне аб інтэрв'ю, як выключна інфармацыйным жанры, што будаваўся на суб'ектна-аб'ектным рытарычным прынцеце. Медыятэксты «Чырвонай змены» вырозніваюцца толькі той акалічнасцю, што ўдзельнікам камунікацыі з'яўляецца мэтавая аўдыторыя па ўзросце – маладзёжная. З гэтай прычыны ў інтэрв'ю можна знайсці больш экспрэсіўных, эмацыйных элементаў, якія закліканыя наладзіць больш цесны камунікатыўны масток паміж журналістам і аўдыторыяй.

Высновы па главе 2

1. У прааналізаваных матэрыялах назіраецца невялікая колькасць пытанняў, гэтую з'яву варта лічыць характэрнай асаблівасцю інтэрв'ю тыпу пытанне-адказ перыяду 80-х гадоў мінулага стагоддзя. Інтэрв'ю ў савецкіх выданнях амаль заўсёды налічвала не больш за пяць пытанняў, а часцей за ўсё іх было тры на матэрыял.

2. Журналіст у прааналізаваных матэрыялах заўсёды знаходзіцца на другім плане, гэты жанр савецкага перыяду не дазваляў аўтару раскрыць свой творчы патэнцыял у поўнай меры.

3. Інтэрв'ю савецкіх часоў рэдка суправаджалася фотаілюстрацыямі. З шаснаццаці прааналізаваных інтэрв'ю толькі чатыры ўтрымлівалі фотаздымкі, што складае дваццаць пяць адсоткаў ад агульнай

колькасці матэрыялаў. Такая малая колькасць фотаілюстрацый тлумачыцца тэхнічнымі магчымасцямі тых часоў.

4. З усіх прааналізаваных інтэрв'ю абсалютная большасць матэрыялаў паводле тэматыкі прадметныя, толькі адно прадметна-асабістае і адно асабістае. Гэта звязана з тым, што ў савецкія часы інтэрв'ю, як і іншыя журналісцкія жанры выконвалі больш агітацыйна-прапагандысцкія функцыі, былі тэматычна ўніфікаванымі пад партыйную ідэалогію, аднакіраванымі, суб'ект-аб'ектныя, асіметрычныя з гледжання наладжвання раўнапраўнай камунікацыі паміж яе ўдзельнікамі, таму і не ставілася за мэта раскрыццё асобы інтэрв'юванага, ад гэтага матэрыялы набывалі справаздачны характар.

ГЛАВА 3

ФУНКЦЫЯНАВАННЕ ІНТЭРВ'Ю НА СУЧАСНЫМ ЭТАПЕ

Сучасны этап функцыянавання жанру інтэрв'ю пачынаецца з перабудовы і эпохі галоснасці. У гэты перыяд адбыўся паварот цікавасці грамадства да асобы, з яе канкрэтнымі патрэбамі і жаданнямі. З'явілася вялікая колькасць разнастайных меркаванняў, якія людзі маглі адкрыта выказаць. Усё гэта прывяло да бурнага росту папулярнасці жанру інтэрв'ю ва ўсіх тыпах сродкаў масавай інфармацыі. Паступова адбывалася тэматычная пераарыентацыя інтэрв'ю на цікавасць, перш за ўсё да чалавека як да асобы, да яго лёсу, каштоўнасцей і поглядаў, а потым ужо як да прадстаўніка пэўнай прафесіі. Таму бачыцца актуальным вызначыць асаблівасці структуры, кампазіцыі, пабудовы пытанняў, а таксама метадаў, якімі карыстаюцца журналісты выданняў «Звязда» і «Чырвоная змена» падчас інтэрв'ю сёння.

3.1. Функцыянальная характарыстыка інтэрв'ю газеты «Звязда» ва ўмовах трансфармацыі сучаснай медыяпрасторы

Сучаснае інтэрв'ю можна ахарактарызаваць як гутарку роўных. Справа ў тым, што журналіст і яго госць набываюць статус раўнапраўных суразмоўцаў, яны могуць спрачацца, не згаджацца адно з адным. Каб пераканацца ў гэтым, варта звярнуць увагу на матэрыял Людмілы Рублеўскай «Калекцыянер Алег Судлянкоў: Быў час, калі экслібрысы называлі перажыткам буржуазіі» («Звязда» 3 мая 2021), у якім вядомы калекцыянер расказвае пра гісторыю свайго хобі.

Матэрыял варта адносіць да прадметна-асабістага інтэрв'ю, бо асноўная тэма тэксту – гэта чалавек у прывязцы да канкрэтнай справы, а менавіта Алег Судлянкоў у якасці калекцыянера.

Структура інтэрв'ю пачынаецца з ліда, у якім чытача крыху знаёмяць з асобай інтэрв'юванага. Таксама ў гэтай частцы матэрыялу ў якасці лакацыі гутаркі пазначаецца Нацыянальная бібліятэка, падаецца невялікае апісанне залы, у якой рэгулярна адбываюцца выставы экспанатаў Алега Судлянкова.

Пасля ліда матэрыял працягваецца непасрэднай гутаркай, якая складаецца з шаснаццаці блокаў пытанняў-адказаў. Першае пытанне адкрытае прадметнае, у ім Людміла Рублеўская просіць інтэрв'юванага расказаць, калі ён пачаў займацца калекцыянаваннем: *«У якім узросце пачалося для вас калекцыянерскае захапленне?»*.

Другое пытанне вынікае з адказу на першае. Інтэрв’юяваны адзначыў, што яго прывабліваюць малюнкi і гравюры, таму Людміла Рублеўская вырашыла ўдакладніць: *«Спрабавалі самі маляваць?»*.

Далей інтэрв’юер задае пытанне пра тое, што больш цікавіць калекцыянера: *«Што ж для вас пераважыла – кнігі ці выяўленчае мастацтва?»*.

Наступным ідзе адкрытае прадметнае пытанне: *«А ў які момант калекцыянаванне зрабілася справай жыцця?»*.

За тым пытанне вынікае з адказу на папярэдняе. Алег Судлянкоў адзначыў, што ў маладосці меў дачыненне да выпуску шматтыражнай газеты «Савецкі інжынер», а першы, напісаны ім матэрыял, быў пра філатэлію. Таму інтэрв’юер цікавіцца: *«Вы займаліся таксама і філатэліяй?»*.

Рэпандэнт расказвае пра тое, як у адказ на ягоны матэрыял прыходзілі лісты з Далёкага Усходу, Масквы, Ленінграда. Людміла Рублеўская запытала наступнае: *«Няўжо шматтыражная газета політэхнічнага інстытута туды даходзіла, інтэрнэту ж яшчэ не было?»*.

Людміла Рублеўская выказвае Алегу Судлянкову думку аб тым, што эсклібрысы не мелі шырокага распаўсюджання ў СССР: *«Але, мне здаецца, эсклібрысы ў эпоху сацыялізму не былі такімі ўжо распаўсюджанымі – яны хутчэй увязваюцца з існаваннем вялікіх прыватных бібліятэк»*.

Алег Судлянкоў не пагадзіўся з думкай Людмілы Рублеўскай: *«Вы памыляецеся, эсклібрысы, асабліва пасля рэвалюцыі, вельмі шырока распаўсюдзіліся ў Савецкім Саюзе...»*. На гэтым прыкладзе бачна, што інтэрв’ю з’яўляецца жывым дыялогам раўнапраўных суразмоўцаў, у якім кожны бок можа адстойваць сваю пазіцыю. Далей інтэрв’юяваны ўзгадвае традыцыю некаторых калекцыянераў, гэтая тэма зацікавіла інтэрв’юера і таму было зададзена наступнае закрытае прадметнае пытанне: *«Напэўна, у калекцыянераў, асабліва «старой школы», былі і іншыя цікавыя традыцыі для кола пасвячонах?»*. І Алег Судлянкоў з цікавасцю распавядае пра традыцыі.

У наступным пытанні Людміла Рублеўская выказвае здагадку пра тое, як Алег Судлянкоў збіраў значкі: *«У якім выглядзе вы іх збіралі? Як адбітак на кнізе?»*. Інтэрв’юяваны не пагаджаецца і ўдакладняе: *«Не, гэта мусіў быць арыгінальны адбітак...»*.

Пасля таго як калекцыянер кажа пра кнігі, якія маюць усяго дваццаць асобнікаў, Людміла Рублеўская адзначае: *«Я ведаю кніжачкі беларускіх пісьменнікаў, якія рабіліся ў адным асобніку...»*. Алег Судлянкоў вырашыў паспрачацца і расказаў анекдот: *«Калі я пра такое чую, не заўсёды веру. Ёсць вядомы анекдот, як прафесар Казанскага ўніверсітэта ідзе па друкарні і пытаецца ў друкара: «Што ты ціснеш?» Той кажа: «Папрасіў адзін*

выкладчык надрукаваць яго працы ў адным асобніку». Прафесар кажа: «Давай і мне адцісні парачку».

Наступнае адкрытае прадметнае пытанне тычыцца памеру калекцыі: «Колькі ў вашай калекцыі зараз экслібрысаў?» Адказ на гэтае пытанне быў лаканічны: «Каля васьмі тысяч».

Скончыць інтэрв'ю Людміла Рублеўская вырашыла з дапамогай адкрытага прадметнага пытання, у адказе на якое была пададзена актуальная для чытача інфармацыя пра выставы калекцыі Алега Судлянкова: «У якіх экспазіцыях можна будзе ўбачыць экспанаты з вашай калекцыі ў бліжэйшы час?». Адказ быў такі: «20 мая адкрыецца выстаўка ў Музеі сучаснага мастацтва «Гравюра без меж», на якой будуць прадстаўлены найлепшыя гравёры сучаснасці з Украіны, Эстоніі, Чэхіі, Літвы, Балгарыі, Беларусі».

Варта адзначыць, што гэтае інтэрв'ю з'яўляецца прыкладам якаснага дыялогу, у якім мелі месца кароткія адказы і хуткія ўдакладненні, спрэчкі, але ў выніку можна канстатаваць, што адбылася цікавая і прыемная размова. Варта адзначыць, што большасць пытанняў у матэрыяле ішлі ланцужком ад ад першага да апошняга, удакладняючы пры гэтым адказы рэспандэнта.

Сёння жанр інтэрв'ю часта выкарыстоўваецца для прасоўвання пэўных ідэй. Гутарка з цікавым чалавекам абавязкова прыцягвае ўвагу да яго захапленняў. Такім чынам, напрыклад, можна папулярываць беларускую архітэктур, як Валерыя Сцяцко ў матэрыяле «Адкрываючы Беларусь, адкрываеш сябе» («Звязда» 5 красавіка 2021). У гэтым інтэрв'ю падарожніца Настасся Марыніна расказвае пра свае вандроўкі па Беларусі.

Матэрыял «Адкрываючы Беларусь, адкрываеш сябе» варта адносіць да прадметна-асабістых інтэрв'ю, бо гаворка тут ідзе не толькі пра ўнутраны турызм цалкам, але і пра ўспрыняцце славы і славутасцяў сваёй краіны інтэрв'юянтам.

Пачынаецца інтэрв'ю з ліда, у якім прыводзіцца актуальная інфармацыя пра сферу турызму, таксама чытача знаёмяць з сям'ёй падарожнікаў Марыніных.

Пасля ліда падаецца рэпліка Настасі Марынінай, у якой яна расказвае, што пандэмія падштурхнула іхнюю сям'ю да вывучэння роднай краіны і ўвогуле паспрыяла развіццю ўнутранага турызму ў Беларусі. Далей структура матэрыялу працягваецца васьмю блокамі пытанняў-адказаў.

Большасць пытанняў у матэрыяле адкрытыя прадметныя: «*Вашае самае цікавае адкрыццё падчас падарожжаў?*», «*Лічыцца, што кожнае падарожжа па-новаму адкрывае самога чалавека. Што вы ў сабе адкрылі, вандруючы па Беларусі?*», «*У вас ёсць адказ на пытанне, чаму беларусы мала падарожнічаюць па сваёй краіне?*».

Таксама журналіст падчас гутаркі ўжывае закрытыя ўдакладняльныя пытанні: *«А не крыўдна, што мноства цікавых мясцін знаходзіцца ў заняпадзе?»*.

Завяршаецца інтэрв'ю распрацоўкай турыстычнага маршрута па Беларусі, якім, можна не сумнявацца, скарысталіся чытачы «Звязды».

Інтэрв'ю Марыі Дадалкі «Наш чалавек у Барселоне» («Звязда» 8 лютага 2020) – гутарка з ганаровым консулам Беларусі ў Барселоне Крысціянам Балселсам. Галоўная тэма матэрыялу – супрацоўніцтва Беларусі з іспанскім рэгіёнам Каталонія, аднак шмат увагі таксама надаецца і асобе інтэрв'юванага. Таму варта адзначыць, што паданалізны матэрыял адносіцца да прадметна-асабістых інтэрв'ю. Гэта вынікае са зместу гутаркі, падчас якой інтэрв'юер задае консулу пытанні, звязаныя не толькі з міжнароднымі зносінамі, але і з уласным жыццём дыпламата.

Інтэрв'ю пачынаецца з ліда, у якім расказваецца невялічкая гісторыя дыпламатычнай прысутнасці Беларусі ў Іспаніі. Пасля гэтага адбываецца прадстаўленне чытачу кіраўніка ганаровага консульства нашай краіны ў Барселоне Крысціяна Балселса.

Пасля ліда Марыя Дадалка вырашыла ўпрыгожыць матэрыял невялікай замалёўкай, дзе аўтар распавядае аб тым, у якіх умовах адбылося знаёмства з інтэрв'юваным: *«З ганаровым консулам Беларусі ў Барселоне, уладальнікам юрыдычнай кампаніі, спадаром Крысціянам Балселсам карэспандэнт «Звязды» пазнаёмілася ў Мінску. Крысціян уваходзіў у склад іспанскай дэлегацыі, якая на мінулым тыдні наведала беларускую сталіцу. Узначальваў яе міністр транспарту і інфраструктуры Каталоніі Ісідрэ Гавін. Праграма візіту была досыць багатая: сустрэчы ў Банку развіцця, Нацыянальным цэнтры маркетынгу, Мінскбуду, музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, «Белавія», на «Белкамунмашы» і ва ўрадзе. Нягледзячы на такія шчыльны графік, Крысціян Балселс знайшоў час для інтэрв'ю нашаму выданню»*.

Пасля замалёўкі матэрыял працягваецца гутаркай, што складаецца з адзінаццаці блокаў пытанняў-адказаў. Як было адзначана вышэй, тэматыка гэтага інтэрв'ю прадметна-асабістая, таму маем і розную праблематыку пытанняў у матэрыяле. Пачнем з агляду асабістых пытанняў, у адказе на якія раскрываецца асоба ганаровага консула Крысціяна Балеса.

Для таго, каб пачаць гутарку Марыя Дадалка задала рэспандэнту адкрытае прадметнае пытанне: *«Спадар Балселс, як да вас наступіла прапанова стаць ганаровым консулам?»*.

У адказе на гэтае пытанне інтэрв'юваны расказвае, што па прафесіі з'яўляецца адвакатам і спецыялізуецца на міграцыйным праве. Да Крысціяна звярталася шмат беларусаў, дзякуючы чаму ён пазнаёміўся з Паўнамоцным Паслом Беларусі ў Іспаніі. Ад яго Балселс і атрымаў прапанову стаць ганаровым консулам.

Далей Марыя Дадалка задае ўдакладняльнае пытанне: «*Чым вас зацікавіла Беларусь?*». У адказе Балселс прызнаўся, што быў уражаны адкрытасцю і гасціннасцю нашых суайчыннікаў, а таксама адзначыў характэрнае прыроды і стратэгічнае размяшчэнне Беларусі на мапе свету.

Наступнае пытанне на першы погляд не тычыцца асобы інтэрв'юванага і наўрад ці выкарыстоўвалася інтэрв'юваным для раскрыцця суразмоўцы: «*Адна з задач ганаровага консульства ў Барселоне на 2020 год – узмацненне адносін Беларусі з правінцыяй Лерыда. Чаму менавіта гэты рэгіён?*».

Аднак у адказе на гэтае пытанне высвятляецца, што сям'я Крысціяна і ягоныя продкі паходзяць з Лерыды. Балселс добра ведае гэты край і кажа, што ў гэтых мясцінаў ёсць шмат чаго агульнага з Беларуссю.

Наступнае пытанне асабістага кшталту завяршае інтэрв'ю: «*Наколькі цяжка сумяшчаць адвакацкую дзейнасць і працаваць на пасадзе ганаровага консула?*». Адказваючы на яго, Крысціян адзначае, што сумяшчэнне яму даецца няцяжка і працаваць яму даволі цікава. Таксама ён дадаў, што робіць сваю працу ад усяго сэрца і яму гэта падабаецца.

Пытанні прадметнага характару складаюць большасць у матэрыяле (сем з адзінаццаці). Усе гэтыя пытанні адкрытыя, іх галоўнай мэтай з'яўляецца атрыманне інфармацыі аб кірунках супрацоўніцтва Беларусі і Іспаніі: «*Што Іспанія магла б імпартаваць з Беларусі?*», «*Якія кірункі супрацоўніцтва паміж Беларуссю і Іспаніяй выйдуць на першы план у гэтым годзе?*», «*Наколькі для Іспаніі актуальна тэматыка беражлівага стаўлення да прыроды?*», «*Хто ўвойдзе ў дэлегацыю з прадстаўнікоў харчовай прамысловасці, якая ў хуткім часе прыедзе ў Мінск?*», «*Што іспанцы ведаюць пра Беларусь?*».

Высокачастотныя ў савецкі час інтэрв'ю з чыноўнікамі не губляюць сваёй актуальнасці і сёння. Галоўная мэта такіх матэрыялаў – праінфармаваць грамадства аб дзейнасці дзяржаўных арганізацый у пэўных напрамках. Напрыклад, інтэрв'ю Кастуся Лешніцы «*Турызм як пашырэнне межаў уласных уяўленняў*» («Звязда» 24 сакавіка 2021), у якім дырэктар Нацыянальнага агенцтва па турызме Павел Сапоцька расказвае пра сучасны стан беларускай турыстычнай галіны.

Паводле тэматыкі матэрыял «*Турызм як пашырэнне межаў уласных уяўленняў*» з'яўляецца прадметным інтэрв'ю, галоўная мэта якога – паказаць стан рэчаў у турыстычнай галіне Беларусі.

Інтэрв'ю пачынаецца з ліда ў якім расказваецца пра развіццё сферы турызму ў нашай краіне і прэзентуецца інтэрв'юваны – дырэктар Нацыянальнага агенцтва па турызме Павел Сапоцька.

Пасля ліда пачынаецца дыялог-інтэрв'ю, які складаецца з сямі блокаў пытанняў-адказаў. Першае пытанне раскрывае аўтарскую задуму і

складаецца з дзвюх частак: у першай падаецца сцвярджэнне аб мэце агенцтва, а ў другой частцы ўжо змяшчаецца адкрытае прадметнае пытанне: *«Павел Міхайлавіч, Нацыянальнае агенцтва па турызме сваёй асноўнай мэтай ставіць пытанне садзейнічання развіццю турызму ў Рэспубліцы Беларусь і рэалізацыі дзяржаўнай палітыкі ў сферы турызму і гасціннасці... Калі гэтыя мэты неяк прасцей раскрыць, чым усё ж такі займаецца згаданае агенцтва?»*.

Наступнае пытанне адкрытае прадметнае, яно гарманічна працягвае адказ рэспандэнта: *«Ці можна нейкім чынам спрагназаваць развіццё ўнутранага турызму, нягледзячы на найскладанейшую пандэмічную сітуацыю?»*.

У адказе на папярэдняе пытанне інтэрв'юяваны адзначыў, што ўнутраны турызм у Беларусі актыўна развіваецца з тэхналагічнага боку. Кастусь Лешніца вырашыў паглыбіцца ў тэматыку ўнутранага турызму і дзеля гэтай мэты задаў закрытае ўдакладняльнае пытанне: *«А хіба беларусы, на ваш погляд, здольныя ўвогуле масава вывучаць сваю краіну? Ці нас больш усё ж такі цягне ў Егіпет і Турцыю?»*.

Наступныя два пытанні адносяцца да прадметных адкрытых, іх асаблівасць у тым, што яны складаюцца з дзвюх частак. Так, у першай падаецца сцвярджэнне журналіста, а потым задаецца стрыжнёвае адкрытае прадметнае пытанне: *«Апошнія 10-15 гадоў болей акрэслена гавораць пра падвіды турыстычнага прадукту: пра прамысловы турызм, аздараўленчы турызм і г. д. Як складваюцца справы ў гэтых кірунках?»* і *«У вас на сайце пазначаны кадастр турыстычнага прадукту... Праўда на вялікі жаль, я не змог адкрыць гэты рэсурс... А пытанне вось у чым – што ж сёння ўвогуле ўяўляе сабой гэты кадастр? Як класіфікуецца турыстычны прадукт?»*.

Наступная пыталыная канструкцыя таксама адкрытая прадметная і складаецца з дзвюх частак, але тут ужо маем справу не са сцвярджэннем журналіста, а з яго разважаннем: *«Магчымасці ўнутранага турызму – гэта, верагодна, і велізарны патэнцыял той шырокай музейнай дзейнасці, якую ажыццяўляюць у нашай краіне. На колькі актыўна Нацыянальнае агенцтва садзейнічае прыцягненню музеяў у фарміраванне цэльнага турыстычнага патэнцыялу Беларусі?»*.

Завяршаецца інтэрв'ю двума адкрытымі прадметнымі пытаннямі, пасля адказу на апошняе напрыканцы матэрыялу змяшчаецца падзяка інтэрв'юяванаму: *«Дзякуй, Павел Міхайлавіч, за такія грунтоўныя расповед! Пажадаем вам высокага плёну ў турыстычнай рэпрэзентацыі Беларусі!»*.

Варта адзначыць, што дадзены матэрыял з'яўляецца прыкладам раўнапраўнага дыялогу паміж інтэрв'юерам і інтэрв'юяваным. У савецкі ж перыяд прамовы чыноўнікаў і партыйных дзеячаў мелі дамінавальнае суб'ект-аб'ектнае вербальнае становішча.

Грунтоўная праца з біяграфічнымі звесткамі інтэрв'юванага назіраецца ў матэрыяле Арыны Карповіч «Шчасце, калі цябе разумеюць» («Звязда» 8 студзеня 2022). У гутарцы з беларускім пісьменнікам, драматургам і сцэнарыстам Георгіем Марчуком карэспандэнт «Звязды» даведалася аб жыцці і творчых здабытках знакамітага суразмоўцы.

Матэрыял «Шчасце, калі цябе разумеюць» – гэта інтэрв'ю-замалёўка, у якім раскрываецца асоба Георгія Марчука. Галоўнай мэтай матэрыялу ёсць знаёмства чытача з інтэрв'юваным.

Матэрыял пачынаецца з ліда, у якім падаецца кароткая біяграфія і заслугі Георгія Марчука, такім чынам чытача рыхтуюць да інтэрв'ю, каб інфармацыя, якая будзе здабыта падчас гутаркі, была больш зразумелай.

Пасля ліда матэрыял працягваецца непасрэдным інтэрв'ю-дыялогам, якое складаецца з дзевяці блокаў пытанняў-адказаў.

Першае пытанне падаецца ў форме зачыну, яно складаецца з дзвюх умоўных частак. У першай журналіст канстатуе факты з біяграфіі інтэрв'юванага, а ў другой частцы задае адкрытае прадметнае пытанне: *«Вы працуеце ў плыні рэалізму, лічыце яго бясконцым і бязмежным. Але пры гэтым вас не пужаюць постмадэрнісцкія элементы, вы эксперыментуеце з жанрамі і формамі. Гэта важная рыса для пісьменніка – спрабаваць сябе ў розных плынях. Распавядзіце, калі ласка, як вам удалося «не закасцянець» і на працягу ўсёй творчай кар'еры арганічна змяняць аблічча?»*.

Наступныя тры пытанні з'яўляюцца адкрытымі прадметнымі, таксама трэба адзначыць, што яны грунтуюцца на біяграфічных звестках Георгія Марчука. Такі прыём цалкам лагічны, бо інтэрв'ю з'яўляецца персаніфікаваным, і таму журналіст падчас дыялогу абспіраецца менавіта на факты з жыцця суразмоўцы. У чацвёртым пытанні гэтага інтэрв'ю Арына Карповіч цытуе Георгія Марчука: *«Вашыя словы: «Я выхаваны на Мележы, Шолахаве, Фолкнеры, Гамсуне». Але вы чалавек, лёс якога быў звязаны і з кіно. Таму хацелася запытацца, якія рэжысёры паўплывалі на вас больш за ўсё?»*.

Адказваючы на папярэдняе пытанне, інтэрв'юваны адзначыў, што ён быў і рэжысёрам, і акцёрам, і сцэнарыстам, і мастаком, але сябе знайшоў у літаратуры. Таму Арына Карповіч вырашыла задаць адкрытае ўдакладняльнае пытанне: *«Тады, напэўна, для вас не паўстае пытання: кіно або літаратура?»*.

Наступныя тры пытанні ў інтэрв'ю адкрытыя верыфікавальныя, яны, як і большасць пытанняў у матэрыяле, грунтуюцца на фактах з жыцця Георгія Марчука.

Апошняе пытанне гэтага інтэрв'ю таксама адкрытае прадметнае, але варта адзначыць ягоную лаканічнасць і лёгкасць, што выдатна падыходзіць для завяршэння інтэрв'ю: *«Над чым працуеце зараз?»*. У адказе на гэтае

пытанне інтэрв'юяваны адзначае, што ўжо немалады, але спыняць сваю творчую дзейнасць пакуль не плануе.

Яскравым прыкладам прадметна-асабістага інтэрв'ю з'яўляецца матэрыял Марыі Дадалкі «Як праходзіць служба роты ганаровай варты?» («Звязда» 23 лютага 2022), у якім камандзір другой роты ганаровай варты каменданцкага батальёна Мінскай ваеннай камендатуры Раман Фіцнер распавядае пра сябе і сваё падраздзяленне.

Матэрыял пачынаецца з ліда, у якім Марыя Дадалка выкарыстоўвае выслоўе: «Дрэнны той салдат, які не марыць стаць генералам». Пасля чытачу прэзентуюць інтэрв'юяванага і называюць яго пасаду.

Пасля ліда матэрыял працягваецца дыялогам-інтэрв'ю, які складаецца з дваццаці дзевяці пытанняў-адказаў. Першае пытанне адкрытае прадметнае: «*Раман, як служба вас прывяла ў роту ганаровай варты?*». У гэтым пытанні наяўнічаюць адразу дзве тэматычныя мэты: першая – распавесці пра асобу інтэрв'юяванага, другая – паказаць чытачу шлях, які мусіць прайсці малады чалавек, каб трапіць у роту ганаровай варты.

Наступнае пытанне прадметнае закрытае, яно складаецца з дзвюх частак: у першай – падаецца сцвярджэнне, а ў другой частцы задаецца закрытае прадметнае пытанне: «*Цяпер у Мінскай ваеннай камендатуры дзве роты ганаровай варты – першая і другая. Вы разам тут, ва Уруччы, базіруецеся?*».

У адказе на папярэдняе пытанне рэспандэнт адзначыў, што адзінае адрозненне паміж падраздзяленнямі – гэта мерапрыемствы, у якіх яны ўдзельнічаюць. Марыя Дадалка вырашыла даведацца, за якія мерапрыемствы адказвае рота інтэрв'юяванага, з гэтай мэтай было зададзена наступнае адкрытае ўдакладняльнае пытанне: «*За якія з іх адказвае ваша рота?*».

Далей журналіст працягвае развіваць тэму мерапрыемстваў роты ганаровай варты, наступнае пытанне адкрытае ўдакладняльнае: «*Колькі ў вас такіх мерапрыемстваў?*».

Наступныя тры адкрытыя ўдакладняльныя пытанні таксама тычацца мерапрыемстваў, у якіх бярэ ўдзел ганаровая варта: «*Колькі ў год такіх мерапрыемстваў?*», «*Якія з іх вам асабліва запамніліся за часы службы?*», «*Гэта самыя складаныя мерапрыемствы, у якіх вы бярэце ўдзел?*».

Адзначым, што гэтае інтэрв'ю – яскравы прыклад раўнапраўнай гутаркі, якая была перанесена на друкаваны носбіт інфармацыі. Цягам пяці блокаў пытанняў-адказаў абмяркоўвалася адна тэма, пры гэтым адказы і пытанні кароткія, што характэрна для жывой гутаркі.

Наступнае пытанне адкрытае субстанцыянальнае: «*Раскажыце, якія абавязкі ў камандзіра роты ганаровай варты?*». Адказ на гэтае пытанне прадугледжвае асабістую інфармацыю пра інтэрв'юяванага.

Далей ідзе пытанне закрытага характару: «Як праходзяць заняткі? Ведаю: выкарыстоўваеце спецыяльнае абсталяванне для навучання?».

Пасля суразмоўцы абмяркоўваюць патрабаванні да кандыдатаў на службу ў ганаровай варце.

За тым журналістка задае пытанне асабістага кшталту: «*Таварыш капітан, вы імкняцеся быць прыкладам для сваіх салдат?*».

Гутарка працягваецца экзістэнцыянальнымі адкрытымі, якія тычацца камплектавання і ўнутранага распарадку роты ганаровай варты: «*Роце ганаровай варты хапае прызыўнікоў – прыгожых, высокіх, з выдатным здароўем? Не адчуваеце недабору?*», «*Колькі байцоў зараз служыць у роце ганаровай варты?*», «*Да салдат ганаровай варты асаблівае стаўленне. З-за інтэнсіўных трэніровак ім прызначана асаблівае харчаванне?*», «*Ёсць у былых байцоў роты ганаровай варты льготы пры паступленні?*», «*Для вашых салдат спецыяльна шыюць форму (зялёную, сінюю) і боты. Навошта два комплекты?*», «*Часта сумесная служба, асабліва ў юнацтве, звязвае людзей сяброўствам на многія гады. Вы падтрымліваеце сувязі з таварышамі па вучобе?*».

Апошнія шэсць пытанняў у інтэрв'ю вяртаюць чытача да асобы Рамана Фіцнера. Марыя Дадалка задае Раману закрытае прадметнае пытанне: «*Вы калісьці шкадавалі, што выбралі ваенную справу?*».

Далей Марыя цікавіцца пра жонку афіцэра: «*Вы жанаты. Як пазнаёміліся з жонкай? Яна таксама супрацоўніца ваенных структур?*»

Таксама ёсць закрытае прадметнае пытанне пра адносіны ў сям'і: «*Вашы родныя ганарацца вамі?*», «*Жонка разумее асаблівасці ваеннай службы?*».

Перадапошняе пытанне гэтага інтэрв'ю адкрытае прадметнае: «*Аб чым марыць камандзір роты ганаровай варты?*».

Даволі цікавая асаблівасць гэтага інтэрв'ю заключаецца ў прыёме закальцоўкі ў апошнім пытанні. Марыя Дадалка пачынала гэты матэрыял з выслоўя: «*Дрэжны той салдат, што не марыць стаць генералам*». І таму інтэрв'юер вырашыла задаць закрытае прадметнае пытанне пра генеральскія амбіцыі рэспандэнта: «*Дрэжны той салдат, што не марыць стаць генералам. Марыце пра гэта?*». У сваю чаргу інтэрв'юяваны весела адказаў: «*Канечне, чаму не?!*».

Такім чынам, і стылістычная, і камунікатыўная манеры арганізацыі медыятэкстаў «Звязды» характэрызуюцца зусім іншым падыходам і адпавядаюць суб'ект-суб'ектным вербальным адносінам, што адпавядае айчыннаму рытарычнаму ідэалу, пра які прафесар В. Іўчанкаў гаворыць наступнае: «*Па-першае, ці ўспрымаюць аратар і аўдыторыя адно аднаго як пэўную каштоўнасць? Ці выдзяляюць яны адно аднаго як паўнаважнага суб'екта? Ці не з'яўляецца аўдыторыя для аратара tabula rasa — чыстай*

грыфельнай дошкай, пустым сасудам, які трэба запоўніць? Ці выдзяляе аратар аўдыторыю як толькі адзін з прадметаў знешняга свету або яны разам аднолькава прадстаўлены ў ім? Па-другое, наколькі важнай для ўдзельнікаў маўленчых зносін з'яўляецца іерархія паміж імі? Ці бачаць яны адно ў адным розных па статусе членаў соцыума, ці гэтыя адносіны іерархіі іх увогуле не хвалююць? Па-трэцяе, якімі бачыць аратар працэс і вынік кантактавання, якія мэты ставіць перад сабой: перамогу і самасцвярджэнне ў працэсе барацьбы-прамовы (аганальнасць) ці гармонію ў пошуках кансенсусу? Па-чацвёртае, якое стаўленне прамоўцы да ісціны, «праўдзівасці» яе, да сапраўднага становішча спраў, да рэчаіснасці — анталогіі? Ці шукае аратар з аўдыторыяй ісціну, ці важная яна для яго, або адносная, нявартая ўвагі. Каштоўнасць ісціны — неад'емны атрыбут рытарычнага ідэалу Сакрата—Платона, тады калі для сафістычнага ідэалу важнасць ісціны адносная, наяўнасць ці адсутнасць ісціннага стаўлення да прадмета маўлення не хвалюе прамоўцу, бо ісціна для яго рэлятыўная. Важна не шукаць ісціну, а даваць веру ў яе» [7, с. 14].

3.2. Інтэрв'ю выдання «Чырвоная змена»: медыявытворчасць у эпоху дыгіталізацыі

Эпоха дыгіталізацыі паставіла журналістыку перад выбарам: заставацца нязменнай ці адаптавацца да ўмоў лічбавай рэвалюцыі. Трэба аддаць належнае, што спецыялісты сферы медыя адразу адчулі подых новых павеваў і актыўна ўключыліся ў новы камунікацыйна-інфармацыйны парадак. ІТ-сфера ахапіла ўсе аспекты функцыянавання медыя: вытворчасць, дыстрыбуцыю і перцэптыку. Па-першае, медыявытворчасць атрымала інструментарый імгненнай агрэгаванай інфармацыйнага прадукту; па-другое, дыстрыбуцыя папоўнілася трансмедыйнымі платформамі распаўсюджвання інфармацыі, а лінейны тып успрымання інфармацыі (сукцэсіўны) замяніўся шматканальным, палікодавым (сімулянтным).

Жанр інтэрв'ю таксама быў падвергнуты гэтым трансфармацыям. Разгледзім матэрыял Надзеі Зуевай «Спартсмен Вадзім Мезга: Бокс замяніў на песні» («Чырвоная змена» 27 студзеня 2021 г.), у якім былы прызёр чэмпіянатаў свету і Еўропы па боксе распавядае пра жыццё пасля заканчэння спартыўнай кар'еры.

Паводле тэматыкі матэрыял «Спартсмен Вадзім Мезга: Бокс замяніў на песні» з'яўляецца персаніфікаваным, бо тут раскрываецца асоба інтэрв'юяванага. Калі разглядаць асаблівасці зместу матэрыялу, то можна прыйсці да высновы, што мы маем справу з інтэрв'ю-замалёўкай, бо ёсць апісанне акалічнасцей размовы і асаблівасцей маўлення рэспандэнта.

Матэрыял пачынаецца з ліда ў якім апісваецца жыццё інтэрв'юванага, ягоныя вынікі ў спартыўнай, а таксама музыкальнай кар'еры. Пасля ліда падаецца замалёўка ў якой апісваюцца ўмовы сустрэчы і раскрываецца даволі адкрыты характар Вадзіма Мезгі.

Пасля ліда інтэрв'ю працягваецца дыялогам, які пачынаецца, як не дзіўна, выказаннем інтэрв'юванага. Вадзім Мезга расказвае пра свае паўсядзённыя заняткі, спартыўную кар'еру, сяброў і творчасць.

Далей у інтэрв'ю размяшчаюцца чатыры блокі пытанняў-адказаў. Першае пытанне адкрытае прадметнае, яно вынікае з першага аб'ёмнага выказвання: *«Скажыце, а ці можна параўнаць вашы адчуванні перад выхадам на сцэну з тымі, што з'яўляюцца на рынгу?»*.

Наступнае пытанне таксама адкрытае прадметнае: *«Раскажыце, як вы перайшлі са спорту ў творчасць?»*. Падчас адказу на яго рэспандэнт паведаміў пра знаёмствы з кампазітарамі і працу над новымі творами.

Далей Надзея Зуева задае адкрытае ўдакладняльнае пытанне: *«Як падбіраеце рэпертуар?»*.

Апошняе пытанне па структуры адкрытае прадметнае і складаецца з дзвюх частак. У першай частцы Надзея Зуева цытуе інтэрв'юванага і ўжо на падставе выказвання, у другой частцы задае пытанне: *«Вадзім, неяк вы казалі, што ў жыцці вам нічога не даставалася лёгка, сустрэкаліся складанасці. Што дапамагае з імі спраўляцца і зноў кідацца ў бой?»*.

Таксама варта адзначыць, што ў гэтым інтэрв'ю прысутнічаюць маркеры эмоцый інтэрв'юванага, што характэрна для інтэрв'ю-замалёўкі: *«Мае паядынкі былі ў нечым таксама артыстычныя (смяецца)»*. Ці *«Усе жанчыны звычайна просяць яе выканаць (усміхаецца)»*.

Як бачым, становіцца даволі частотным экспрэсіўны сродак, які выносіцца за апавядальную канструкцыю і ўяўляе сабой эматыўны фон для тэксту.

Сваю інфармацыйную функцыю ў поўнай меры выконвае такі жанр, як інтэрв'ю-паведамленне. Для аналізу возьмем інтэрв'ю Рэвекі Ахраменкі *«Спявачка і вядучая Анжаліка Пушнова: Людзі думаюць, што ў маім жыцці не бывае суму...»* («Чырвоная змена» 14 студзеня 2022).

Інтэрв'ю асабістае, бо цалкам прысвечана асобе інтэрв'юванай. Таксама варта адзначыць, што паводле асабліваасцей зместу гэты матэрыял – інтэрв'ю-паведамленне.

Пачынаецца яно з ліда ў якім прэзентуецца інтэрв'юваная спявачка і артыстка Анжаліка Пушнова. Далей матэрыял працягваецца дзесяццю блокамі пытанняў-адказаў. Першае пытанне адкрытае прадметнае: *«Раскажы, як нарадзіліся ідэі для тваёй рубрыкі «Дзяжурная па горадзе?»»*.

Наступныя пытанні таксама адкрытыя прадметныя: *«На каго раўняешся ў журналістыцы?», «Ці чакаць ад цябе новых аўтарскіх праграм?»*.

Далей Рэвека Ахраменка задае адкрытае ўдакладняльнае пытанне: *«А як ты выбіраеш кампазіцыі для сябе?»*.

Наступныя пытанні ў інтэрв'ю адкрытыя прадметныя: *«Якія планы на будучыню як у спявачкі?», «Якую параду дала б маладым чытачам?», «Хацела б сябе паспрабаваць у нейкай новай сферы?»*.

Высокая канцэнтрацыя адкрытых прадметных пытанняў без элементаў жывой гутаркі даюць падставу лічыць, што гэты матэрыял нагадвае больш інтэрв'ю-анкету, бо тут мы маем справу з адказамі на загадзя падрыхтаваныя пытанні.

Да паданалізнага тыпу можна аднесці і матэрыял Алёны Драпко *«Музыка Ян Яраш: Я ўсё сам сабе ўжо даказаў...»* («Чырвоная змена» 23 ліпеня 2020).

Паводле асаблівасцей зместу матэрыял з'яўляецца інтэрв'ю-паведамленнем. Таксама трэба адзначыць, што гэтае інтэрв'ю асабістае, бо раскрывае асобу інтэрв'юванага.

Пачынаецца матэрыял па традыцыі з ліда, які знаёміць з маладым артыстам Янам Ярашам. Далей медыятэкст працягваецца дыялогам-інтэрв'ю, які складаецца з васьмі блокаў пытанняў-адказаў.

Першае пытанне зачыннае, складаецца з дзвюх частак. Першая – гэта меркаванне журналіста, другая – адкрытае прадметнае пытанне: *«На вашым сайце можна сустрэць такія радкі: «Ян Яраш – гэта інтэлігентная музыка з арыентацыяй на сусветныя павевы». Што сёння для вас важна ў музыцы і наколькі гэта адрозніваецца ад тых часоў, калі вы толькі пачыналі як сольны артыст?»*.

Наступнае пытанне па сінтаксічнай структуры падобнае на папярэдняе, бо таксама складаецца з дзвюх частак з канстатацыяй і адкрытага верыфікавальнага пытання: *«Як паказаў чарговы адбор на «Еўрабачанне», ваша музыка адрозніваецца ад таго, што мы чуем сёння на эстрадзе... Можна, ведаеце, як выйсці на масавага слухача?»*.

У адказе на папярэдняе пытанне інтэрв'юваны адзначае, што для перамогі ў нацыянальным адборы яму не хапіла добрай піяр-кампаніі. Таму, Алёна Драпко вырашыла ўдакладніць заяўленае, дзеля гэтага яна задае закрытае ўдакладняльнае пытанне: *«Няўжо пасля не ўзнікла думкі пашырыць каманду, наняць добрых піяршчыкаў...»*.

Далей Алёна Драпко з дапамогай адкрытага прадметнага пытання пераходзіць да наступнай тэмы: *«Ведаю, вы пішаце музыку не толькі для сябе, але і для іншых маладых артыстаў. Як лічыце, што патрэбна сёння аўдыторыі, чым яе заваёўваць?»*.

Адказваючы на папярэдняе пытанне, Ян Яраш расказвае пра складаныя сэнсы сваёй музыкі і цяжкасць яе ўспрымання шэраговым слухачом. Далей інтэрв'юер задае закрытае ўдакладняльнае пытанне: *«А можна, уся прычына ў тым, што вам падабаецца быць самім сабой, а не падстройвацца пад чужыя чаканні?»*.

Наступныя два пытанні ў інтэрв'ю адкрытыя прадметныя: *«Якая музыка знаходзіцца ў вашым плэйлісце?»*, *«Калі музыка ў прыярытэце, то дзеля яе варта ахвяраваць нечым у жыцці?»*.

Скончыць інтэрв'ю Алена Драпко вырашыла даволі дарэчным па змесце закрытым прадметным пытаннем: *«Ці хапае часу на нейкія захапленні акрамя музыкі?»*.

Адзначаныя вышэй тэндэнцыі адпавядае жанравая і лінгвастылістычная арганізацыя матэрыялу «Юніёр Іван Прыткоў: Калі сабе пастаўлю мэту – усё змагу» («Чырвоная змена» 18 чэрвеня 2020), у якім карэспандэнт «Чырвонай змены» Дар'я Лабажэвіч вядзе гутарку з юніёрам-пяціборцам Іванам Прытковым.

Паводле асаблівасцей зместу, медыятэкст з'яўляецца інтэрв'ю-паведамленнем. Калі разглядаць гэты матэрыял з пункту гледжання тэматыкі, то гэтае інтэрв'ю асабістае, таму што прысвечана адной канкрэтнай асобе.

У лідзе распавядаецца пра беларускіх пяціборцаў і іх здабыткі на міжнароднай арэне і прэзентуецца асоба інтэрв'юяванага.

Далей інтэрв'ю працягваецца гутаркай, якая складаецца з дванаццаці блокаў пытанняў-адказаў. Першае пытанне адкрытае прадметнае, яно лаканічнае і ідэальна падыходзіць для пачатку гутаркі: *«Як вы трапілі ў прафесійны спорт?»*.

У адказе на папярэдняе пытанне Іван Прыткоў адзначыў, што перш чым перайсці да пяцібор'я трэба засвоіць шэраг лёгкаатлетычных дысцыплін. Дар'я Лабажэвіч працягвае гэтую тэму закрытым удакладняльным пытаннем: *«Спакусы перайсці ў лёгкую атлетыку не было?»*.

Наступнае пытанне адкрытае прадметнае, але варта адзначыць, што яно вынікае з папярэдняга адказу інтэрв'юяванага: *«Наогул, на ваш погляд, трэнер адыгрывае вялікую ролю ў станаўленні маладога спартсмена?»*. Адказам на гэтае пытанне тэма трэнерства ў інтэрв'ю завяршаецца.

Далей Дар'я Лабажэвіч задае закрытае прадметнае пытанне пра юнацкі чэмпіянат Еўропы: *«Ці складана было трапіць на юнацкі чэмпіянат Еўропы?»*.

Наступнае неверыфікаванае экзістэнцыяльнае пытанне было ўжо пра медалі чэмпіяната Еўропы: *«Медалі чэмпіянату Еўропы таксама дасталіся няпроста...»*.

Далей ідзе адкрытае прадметнае пытанне пра адну з дысцыплін пяцібор'я: *«Як даўся чацвёрты від мнагабор'я – фехтаванне?»*.

За тым журналістка задае пытанне закрытае прадметнае, яно вынікае з адказу на папярэдняе, бо Іван адзначаў, што не аднойчы падаў з каня на трэніроўках: *«У канкуры на турнірах на сучасным пяцібор’і спартсменам можа трапіцца любы конь?»*.

Далей ідзе адкрытае прадметнае пытанне: *«Якімі рысамі павінен валодаць пасяховы пяціборац?»*.

Наступнае пытанне ад Дар’і Лабажэвіч закрытае прадметнае, яно пра бацькоў: *«Бацькі падтрымліваюць вас у прафесійнай кар’еры?»*.

Пасля адказу на мінулае пытанне інтэрв’юер задае закрытае прадметнае пытанне, якое складаецца з дзвюх частак: *«Сёлета вы скончылі вучылішча алімпійскага рэзерву. Як далася вам вучоба і ці плануеце развівацца ў гэтым кірунку?»*. Першая частка гэтага пытання з’яўляецца сцвярджаннем журналіста, у другой жа частцы размешчана закрытае прадметнае пытанне.

Перадапошняе пытанне гэтага інтэрв’ю адкрытае прадметнае: *«Якая ваша галоўная мэта ў спорце?»*.

Адказваючы на папярэдняе пытанне рэспандэнт высока ацаніў свой патэнцыял у спорце, таму для завяршэння інтэрв’ю Дар’я Лабажэвіч задала даволі трапнае закрытае прадметнае пытанне пра зорную хваробу: *«Такая ўпэўненасць ва ўласных сілах можа развіць «зорную хваробу?»*.

Далей разгледзім матэрыял Дар’і Шлапаковай *«Як загартоўваюць каралеў»* («Чырвоная змена» 13 чэрвеня 2019), у якім карэспандэнт «Чырвонай змены» гутарыць з пераможцай конкурсу «Каралева-вясна – 2019» Таццянай Шчэрбач.

Паводле тэматыкі матэрыял *«Як загартоўваюць каралеў»* з’яўляецца асабістым інтэрв’ю, бо асноўная мэтай тут з’яўляецца раскрыць асобу інтэрв’юяванай. Таксама трэба адзначыць, што гэты матэрыял – інтэрв’ю-паведамленне.

У лідзе апісваецца конкурс «Каралева-вясна – 2019», а таксама прэзентуецца асоба інтэрв’юяванай.

Пасля ліды матэрыял працягваецца інтэрв’ю-дыялогам, які складаецца з сямі блокаў пытанняў-адказаў. Першае пытанне ў гэтым інтэрв’ю закрытае прадметнае: *«Таня, мяркуючы па тваіх фатаграфіях у сацсетках, ты даволі актыўны чалавек?»*.

Наступнае пытанне адкрытае прадметнае, яно складаецца з дзвюх частак, першая – сцвярджанне журналіста, другая – непасрэднае пытанне да суразмоўцы: *«Ты вучышся на першым курсе педагагічнага факультэта на лагапеды. Што паўплывала на твой лёс?»*.

Далей ідзе адкрытае прадметнае пытанне: *«Колькі часу сышло на роздум, ці прымаць удзел у конкурсе «Каралева-вясна – 2019?»*.

Наступнае пытанне таксама адкрытае прадметнае: *«Што ўразіла больш за іншае ў фінале рэспубліканскага этапу?»*, і яно адпавядае сваёй камунікатыўнай мэце.

Пасля ідзе адкрытае прадметнае пытанне, якое складаецца з дзвюх частак. У першай частцы падаецца меркаванне журналіста, у другой – непасрэднае пытанне: *«Асноўнай тэмай конкурсу прамоўніцкага майстэрства была «Падзея, якая змяніла ваша жыццё». Пра што ты расказвала?»*.

У адказе на папярэдняе пытанне Таццяна Шчэрбач адзначыла, што лічыць сябе ўпартай дзяўчынай, што ў сваю чаргу дапамагае дасягаць пастаўленых мэт. Інтэрв'юера зацікавіла такая асаблівасць характару дзяўчыны, таму яна задала закрытае ўдакладняльнае пытанне: *«Гучыць упэўнена. Гэта адна з тваіх рыс характару?»*.

Апошняе пытанне гэтага матэрыялу даволі цікавае бо мае дзве часткі. Гэтыя часткі па сваё сутнасці з'яўляюцца пытаннямі, першае – закрытае прадметнае, другое – адкрытае прадметнае: *«Конкурс навучыў цябе чамусьці? Якія магчымасці адкрыў?»*.

У ходзе аналізу прыходзім да высновы, што жанр інтэрв'ю мяняецца ў бок камунікатыўнай ўключанасці ў праблематыку як журналіста, так і рэспандэнта. З'яўляюцца новыя аспекты ў фармаванні самога жанру – кантамінацыя элементаў рознажанравых структур, паводле чаго з'яўляюцца такія сінкрэтычныя медыятэксты, як інтэрв'ю-анкета, інтэрв'ю-партрэт, інтэрв'ю-паведамленне і іншыя. Выразна заўважаецца яшчэ адна дэталёвая – ненаўмыснае парушэнне кастамараўскага прынцыпу суаднясення стандарту і экспрэсіі. Нельга сказаць, што ў медыятэкстах нашага часу пераважае экспрэсія, але відавочны той факт, што стандарт ужо не дамінуе ў іх. Фарміруюцца розныя па сваёй верыфікацыі, персаналізацыі і выражэння аўтарскага «я» канструкцыі, што сведчыць пра трансфармацыйныя зрухі ў жанравай сістэме журналістыкі.

Высновы па главе 3

1. У прааналізаваных у гэтай главе матэрыялах назіраецца вялікая колькасць пытанняў, у сярэднім 8 на матэрыял. Маюць месца кароткія аператыўныя пытанні, што характэрна для жывога дыялогу.

2. Журналіст у прааналізаваных матэрыялах выступае ў якасці паўнапраўнага суразмоўцы, што дае яму вялікую прастору для ажыццяўлення творчага складніка сваёй прафесіі. У XXI стагоддзі інтэрв'ю рэалізуе не толькі інфармацыйную, але і забаўляльную функцыю. Пытанні могуць быць жартаўлівымі і нават іранічнымі. Больш прыкметнай стала роля журналіста ў дыялогу. Аўтар у наш час не хаваецца за фактамі і суразмоўцам, а становіцца раўнапраўным удзельнікам дыялогу.

3. Характэрнай асаблівасцю інтэрв'ю на сучасным этапе з'яўляецца наяўнасць ва ўсіх матэрыялах фотаздымкаў рэспандэнтаў. Сённяшнія тэхнічныя магчымасці дазваляюць суправаджаць кожны матэрыял фотаілюстрацыямі, пры гэтым варта адзначыць, што часта фотаматэрыялы бяруцца з асабістых архіваў. Пра гэта сведчаць допісы пасля матэрыялаў: «фотаздымкі ўзяты з асабістага архіву», «фотаздымкі прадстаўлены героем», «фота героя».

4. Важнай адметнасцю прааналізаваных матэрыялаў можна назваць вялікую ролю персаналізацыі. З адзінаццаці інтэрв'ю шэсць з'яўляюцца асабістымі, чатыры – прадметна-асабістымі і толькі адно – прадметным. Гэта звязана з тым, што сёння аўдыторыю цікавіць перш за ўсё асоба інтэрв'юванага, яго лёс, жыццёвыя каштоўнасці і яго погляды.

ЗАКЛЮЧЭННЕ

У выніку праведзенага даследавання была дасягнута мэта дыпломнай працы: паказаць гістарычны працэс развіцця інтэрв'ю, зрабіць параўнальны аналіз інтэрв'ю сродкаў масавай інфармацыі савецкіх часоў і сучаснасці, выявіць спецыфіку гэтых інтэрв'ю. Паводле вывучэння навуковых крыніц па гісторыі журналістыкі, удалося маштабна азнаёміцца з этапамі і анталагічнымі ўласцівасцямі развіцця жанру.

Па выніках праведзенага аналізу інтэрв'ю можна сказаць, што гэты жанр адрозніваецца ад іншых тым, што ў ім прадстаўлены жывы і яркі дыялог паміж суразмоўцамі. Праз гэтыя размовы раскрываюцца розныя цікавыя і актуальныя тэмы. Варта адзначыць, што жанр інтэрв'ю ўтварыўся цалкам натуральна з дыялогу і патрэбы збіраць, перадаваць інфармацыю. Разглядаючы антычную эпоху, можна заўважыць, што практычна ўсе працы часоў Платона маюць назвы «Дыялогі» ці «Размовы».

Шматлікія даследчыкі адносяць інтэрв'ю да амерыканскага журналісцкага жанру, але гэта не зусім так. Асноўнае развіццё ён атрымаў у пачатку XIX стагоддзя. Да жанру інтэрв'ю ў гэты час часта звярталіся журналісты нью-ёрскіх перыядычных выданняў. Першапачаткова інтэрв'ю ўяўляла сабой простае цытаванне суразмоўцы. Пасля жанр набыў папулярнасць у Францыі, Нямеччыне і Іспаніі. Пасля таго, як інтэрв'ю заняло сваё месца ў сістэме газетных жанраў, яно стала ўяўляць вялікую цікавасць для навукоўцаў. Жанр развіваўся і з'явіліся розныя класіфікацыі, метады і падыходы інтэрв'ю. Найбольш папулярнай доўгі час заставалася канцэпцыя канфрантацыі журналіста і інтэрв'юяванага.

Эфектыўнасць зносін журналіста забяспечваецца высокім узроўнем сфарміраванасці камунікатыўна-маўленчых уменняў. Гэтыя ўменні неабходныя, каб зрабіць добрае, якаснае інтэрв'ю. Інтэрв'ю варта разглядаць як прафесійны маўленчы жанр, якому журналістаў варта навучаць спецыяльна. Для авалодання гэтым жанрам неабходна раскрыць спецыфіку тэксту інтэрв'ю, прааналізаваць, як рэалізуюцца ў ім асноўныя тэкставыя катэгорыі – інфарматыўнасць, цэласнасць і складнасць. Пасля варта разгледзець кампазіцыйныя асаблівасці інтэрв'ю, узаемасувязь яго асноўных структурных элементаў (зачын, лід, пытанні, адказы, заключэнне), здольнасць забеспячэння сэнсавай і структурнай цэласнасці тэксту інтэрв'ю, яго стылістычныя асаблівасці.

Абапіраючыся на вынікі аналізу матэрыялаў з выданняў савецкіх часоў і сучаснасці можам прыйсці да высновы, што жанр інтэрв'ю сёння значна эвалюцыянаваў і кардынальна змяніў сваё аблічча.

У прааналізаваных матэрыялах савецкага часу назіраецца невялікая колькасць пытанняў, гэта вельмі характэрна для інтэрв'ю тыпу пытанне-адказ перыяду 1980-1984 гг. Калі ў сучасных выданнях пытанняў у інтэрв'ю заўсёды больш пяці, у савецкай прэсе іх часцей за ўсё было не больш за тры. Аднак нягледзячы на малую колькасць пытанняў тэма раскрываецца цалкам і адказы на пытанні заўсёды вычарпальныя. Але журналіст у гэтых матэрыялах знаходзіўся на другім плане, гэты жанр савецкага перыяду не дазваляў аўтару раскрыць свой творчы патэнцыял у поўнай меры.

У XXI стагоддзі інтэрв'ю рэалізуе не толькі інфармацыйную, але і забаўляльную функцыю. Пытанні могуць быць жартаўлівымі і нават іранічнымі. Разнастайныя і тэмы размовы. Больш прыкметна праглядаецца роля журналіста ў дыялогу. Ён выступае не толькі як яго «арганізатар», але і як чалавек, які мае сваё меркаванне і бачанне сітуацыі. Аўтар больш не хаваецца за фактамі і суразмоўцам, а становіцца раўнапраўным удзельнікам дыялогу. Такое становішча дазваляе аўтару выказаць сваю індывідуальнасць у выбары праблематыкі, загаловку, ліду, кампазіцыі тэксту.

Варта адзначыць, што ў мінулым стагоддзі матэрыялы рэдка суправаджаліся фотаілюстрацыямі. З шаснаццаці прааналізаваных інтэрв'ю толькі чатыры мелі фотаздымкі, што складае дваццаць пяць адсоткаў ад агульнай колькасці матэрыялаў. Такая малая колькасць фотаілюстрацый тлумачыцца тэхнічнымі магчымасцямі тых часоў. Сёння ж тэхнічныя магчымасці дазваляюць суправаджаць кожны матэрыял фотаілюстрацыямі, пры гэтым варта адзначыць, што часта фотаматэрыялы бяруцца з асабістых архіваў. Пра гэта сведчаць допісы пасля матэрыялаў: «фотаздымкі ўзяты з асабістага архіву», «фотаздымкі прадстаўлены героем», «фота героя».

Падчас параўнальнага аналізу былі заўважаны і тэматычныя зрухі ў жанры інтэрв'ю. З прааналізаваных інтэрв'ю абсалютная большасць матэрыялаў, паводле тэматыкі, прадметныя, адно прадметна-асабістае і адно асабістае. Гэта звязана з тым, што ў савецкія часы інтэрв'юяванымі выступалі з большага чыноўнікі, ад гэтага матэрыялы набывалі адкрыты справаздачны характар. Простыя людзі рэдка з'яўляліся на старонках выданняў, як рэспандэнты. На сучасным этапе вялікую ролю набыла персаналізацыі. З адзінаццаці інтэрв'ю шэсць з'яўляюцца асабістымі, чатыры – прадметна-асабістымі і толькі адно – прадметным. Гэта звязана з тым, што чытачу цікава даведацца як мага больш інфармацыі пра асобу інтэрв'юяванага. У сваю чаргу інтэрв'ю-справаздачы, якія былі характэрны для савецкіх выданняў, сёння не выклікаюць вялікай цікавасці ў чытацкай аўдыторыі.

Але ж мы і сёння можам выкарыстоўваць досвед папярэднікаў. Напрыклад, бачыцца актуальнай і запатрабаванай праца над зачынам як уступнай часткай інтэрв'ю.

У інтэрв'ю, якія былі прааналізаваны ў другой главе дыпломнай працы бачны крэатыўны журналісцкі падыход да зачынаў. Па сутнасці, зачын у большасці разгледжаных матэрыялаў уяўляе сабой невялікі твор са сваёй структурай. Вельмі актуальнымі сэння бачацца замалёўкі ў пачатку інтэрв'ю, якія, на жаль, ужываюцца ўсё радзей і радзей.

Таксама варта адзначыць такую важную савецкую асаблівасць у інтэрв'ю як увага да лістоў ад чытачоў. На прыкладзе прааналізаваных інтэрв'ю бачна, што журналісты таго часу звярталі вялікую ўвагу на лісты аўдыторыі, часта інтэрв'юеры задавалі суразмоўцу пытанні ад саміх чытачоў.

Такім чынам, сэння трэба пашыраць зваротную сувязь з аўдыторыяй у інтэрв'ю, чытач праз цікавыя пытанні павінен умець уявіць сябе на месцы журналіста. Тым больш, што ў нашыя дні кожны сродак масавай інфармацыі мае акаўнты ў сацыяльных сетках, а з іх дапамогай можна эфектыўна весці камунікацыю з аўдыторыяй.

СПІС ВЫКАРЫСТАНЫХ КРЫНІЦ

1. Багиров, Э. Г. Основы телевизионной журналистики / Э. Г. Багиров, Р. А. Борецкий, А. Я. Юровский. – М.: МГУ, 1987. – 238 с.
2. Винокур, Т. Г. Говорящий и слушающий: Варианты речевого поведения / Т. Г. Винокур. - 3-е изд. - М.: ЛКИ, 2007. – 176 с.
3. Игамова, С. Г. Структура и содержание интервью в русскоязычных газетах: дис. ... канд. филолог. наук: 10.01.10 / С. Г. Игамова. – Душанбе, 2017. – 165 с.
4. Ильченко, С. Н. Интервью в журналистике: как это делается: учеб. пособие / С. Н. Ильченко. – СПб.: С. – Петерб. гос. ун-т, Ин-т «Высш. шк. журн. и мас. коммуникаций», 2016. – 236 с.
5. История мировой журналистики: учеб. пособие для вузов / А. Г. Беспалова [и др.]; под общ. ред. А. Г. Беспаловой. – Ростов-на-Дону: «МарТ», 2003 – 432 с.
6. Іўчанкаў, В. І. Дыскурс беларускіх СМІ. Арганізацыя публіцыстычнага тэксту / В. І. Іўчанкаў. – Мн.: БДУ, 2003 – 257 с.
7. Іўчанкаў, В. І. Медыярыторыка: рытарычныя асновы журналістыкі, лінгвістыка публіцыстычнага тэксту, дыскурсны аналіз сродкаў масавай інфармацыі: курс лекцый / В. І. Іўчанкаў. – Мінск: Адукацыя і выхаванне, 2009. – 279 с.
8. Ким, М. Н. Основы творческой деятельности журналиста: учебник для вузов / М. В. Ким. – СПб.: Питер, 2011. – 400 с.
9. Кодола, Н. В. Интервью. Методика обучения. Практические советы: учеб. пособие для студентов вузов / Н. В. Кодола. – 2-е изд. – М.: Аспект Пресс, 2011. – 174 с.
10. Кройчик, Л. Е. Система журналистских жанров. Основы творческой деятельности журналиста: учеб. для студентов вузов по специальности «Журналистика» / Л. Е. Кройчик; под ред. С. Г. Корконосенко. – СПб.: Питер, 2000. – 398 с.
11. Кузнецов, Г. В. Телевизионная журналистика / М. Г. Кузнецов, В. Л. Цвик, А. Я. Юровский. – М.: МГУ, 2002. – 304 с.
12. Культура маўлення журналіста: зб. навук. Артыкулаў; пад рэд. М.С. Яўневіча, З.К. Прыгодзіча. – Мінск: БДУ, 1986. – 95 с.
13. Лукина, М. М. Технология интервью: учеб. пособие для вузов / М. М. Лукина; сост. М. М. Лукина – М.: Аспект Пресс, 2003. – 191 с.
14. Педагогическое речеведение: словарь-справочник / О. Н. Волкова [и др.]; под общ. ред. Т. А. Ладыженской и А. К. Михальской; сост. А. А. Князьков. – М.: Флинт, Наука, 1998. – 312 с.

15. Риторические основы журналистики: работа над жанрами газеты: учеб. пособие / З. С. Смелкова [и др.]. – 6 – е изд. – М.: Наука, 2006. – 320 с.
16. Стральцоў, Б. В. Метад і жанр. Асновы творчага майстэрства журналіста: вучэбны дапаможнік / Б. В. Стральцоў. – Мінск: БДУ, 2002. – 118 с.
17. Асноўныя творчыя метады ў журналістыцы / Б. В. Стральцоў; у аўтарскай рэдакцыі. – Мінск: БДУ, 2000. – 71 с.
18. Стрельцов, Б.В. Основы публицистики. Жанры: учеб. пособие / Б.В. Стрельцов. – Минск: Университетское, 1990. – 240 с.
19. Сыченков, В. В. Интервью-портрет как тип коммуникации: на материале российских печатных еженедельников 1985–1996 гг.: дис. ... канд. филол. наук: 10.01.10 / В. В. Сыченков; Казан. гос. ун-т. – 2007. – 221 л.
20. Тертычный, А. А. Жанры периодической печати / А. А. Тертычный. – М.: Аспект Пресс, 2006. – 235 с.
21. Тумилович, Н. В. Основы творческого мастерства: учебно-методический комплекс / Н. В. Тумилович. – Минск: БГУ, 2014. – 152 с.
22. Универсальная журналистика: учеб. для вузов / Л. И. Белова [и др.]; под ред. Л. П. Шестеркиной. – М.: Аспект Пресс, 2016. – 480 с.
23. Ученова, В. В. Беседы о журналистике / В. В. Ученова. – М.: Молодая гвардия, 1985. – 204 с.
24. Хюллен, П. Пособие для радиожурналистов / П. Хюллен, Т. Карг. – Берлин: DWAcademie, 2010. – 76 с.
25. Цікоцкі, А.М. Стылістыка газетных жанраў: дапаможнік / А.М. Цікоцкі. – Мінск: БДУ, 2003. – 24 с.
26. Цікоцкі, М.Я. Стылістыка беларускай мовы / М.Я. Цікоцкі. – Мінск: Вышэйшая школа, 1976. – С. 269–275.
27. Цікоцкі, М. Я. Стылістыка публіцыстычных жанраў: вучэб. дап. для студ. спец. «Журналістыка» ВНУ / М. Я. Цікоцкі. – Мінск: Вышэйшая школа, 1971. – 288 с.
28. Цікоцкі, М. Я. Сугучнасць слоў жывых: нататкі па стылістыцы мастацкай літаратуры / М. Я. Цікоцкі. – Мінск: Выд-ва БДУ імя У. І. Леніна, 1981. – 191 с.
29. Черпахов, М. С. Проблемы теории публицистики / М.С. Черпахов. – М.: ДИДМНЭПУ, 2000. – 272 с.
30. Черток, С. Зарубежный экран. Интервью / С. Черток. – М.: Искусство, 1998. – 248 с.
31. Шейгал, Е. И. Семиотика политического дискурса: дис. ... д-ра филол. наук: 10. 02. 01, 10. 02. 19 / Е. И. Шейгал. – Волгоград: Перемена, 2000. – 431 с.

32. Шерель, А. А. Радиожурналистика / А. А. Шерель. – М.: МГУ, 2000. – 480 с.
33. Шмелева, Т. В. Модель речевого жанра / Т. В. Шмелева // Жанры речи. - Саратов: УНЦ «Колледж», 1997. – Вып. 1: Общие проблемы теории речевых жанров. – С. 90-98.
34. Штырева, С. В. Прагмалингвистическая характеристика интервью: автореф. дис. ... канд. филолог. наук: 10.02.05 / С. В. Штырева. – М.: МГУ, 2006. – 163 с.
35. Шумилина, Т. В. Не могли бы вы рассказать / Т. В. Шумилина. – М.: МГУ, 1976. – 134 с.
36. Янчева, Н. Ю. Личность интервью в историческом аспекте / Н. Ю. Янчева // Вестник ВГУ, Сер. Филология. Журналистика. – 2010. – №2. – 221 с.
37. Яктомирошенко, Л. А. Интервью автора / Л. А. Яктомирошенко. – М.: Нева, 2005. – 892 с.

Электронные ресурсы:

38. Knigi.link // Особенности функционирования жанра интервью [Электронный ресурс]. – 2005. – Режим доступа: <http://knigi.link/smi-journalistika/osobennosti-funktsionirovaniya-janra-38914.html>. – Дата доступа: 27. 04. 2022.
39. Академик [Электронный ресурс] / Полилог. – 2000. – Режим доступа: https://ped_recheved.academic.ru/162 / Полилог. – Дата доступа 29. 04. 2022.
40. Базлова, Н. Ю. Сократический диалог в романе Дидро «Племянник Рамо» / Н. Ю. Базлова // Молодые исследователи России [Электронный ресурс]. – 2009. – Режим доступа: http://mir.spbu.ru/index.php?option=com_k2&view=item&id=88:mns-15-6-01&Itemid=34. – Дата доступа: 03. 05. 2022.
41. Оскерко, А. Н. Возникновение жанра интервью: от истоков к современности: реферат / А. Н. Оскерко // Банк рефератов [Электронный ресурс]. – 2005. – Режим доступа: <https://www.bestreferat.ru/referat-406188.html>. – Дата доступа: 02. 05. 2022.
42. Студопедия // От Платона до информационного взрыва [Электронный ресурс]. – 2014. – Режим доступа: <https://studopedia.org/6-28598.html>. – Дата доступа 18. 04. 2022.
43. Учебные материалы // Появление авторской позиции в жанре интервью [Электронный ресурс]. – 2005. – Режим доступа: https://works.doklad.ru/view/W60eHvPc_5A.html. – Дата доступа: 20. 04. 2022.